

”Tuli ihan itseni mieleen”

Tarinakattila-projekti
2003–2006
Loppuraportti

Riitta Harilo
projektikouluttaja
Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry
31.5.2006

Sisällysluettelo:

1. Johdanto
2. Tiivistelmä
3. Tavoitteet ja arviointiperusteet
4. Toiminnot ja tavoitteiden saavuttaminen
5. Puitteet
 - 5.1. Tilat
 - 5.2. Työntekijät
 - 5.3. Hallinto
6. Toiminnan kuvaus
 - 6.1. Tarinateatteri menetelmänä
 - 6.2. Ryhmät
 - 6.2.1. Tarinakattilanesiintyvä ryhmä
 - 6.2.2. Sijaishuollontyöntekijöiden ryhmä
 - 6.2.3. Koho-nuorten ryhmä
 - 6.2.4. Nuorten tt-kurssi
 - 6.2.5. Mamu-ryhmä
 - 6.2.6. Takovan ryhmät
 - 6.2.7. Ntt-ryhmä
 - 6.2.8. Muut ryhmäkokeilut
 - 6.3. Esitykset
 - 6.3.1. Esitykset nuorille
 - 6.3.2. Esitykset aikuisille
 - 6.3.3. Avoimet yleisesitykset
 - 6.3.4. Esitykset vuosittain
 - 6.4. Teematyöskentelyt
7. Kansainväliset yhteydet
 - 7.1. Italia
 - 7.2. Intia
 - 7.3. muut yhteydet kansainväliseen tarinateatterikenttään
8. Talous
9. Kehittämistulokset
 - 9.1. Ryhmät nuorille
 - 9.2. Ryhmät aikuisille
 - 9.3. Esitykset nuorille
 - 9.4. Esitykset aikuisille
 - 9.5. Kehittämishaasteita
10. Lopuksi

1. Johdanto

Tarinakattila-projekti oli Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama kolmivuotinen nuorille suunnattu kokeiluprojekti Pirkanmaan alueella, joka toteutettiin v. 2003–2006. Taustajärjestönä oli Pirkanmaan ihmishdetyö ry.

Tavoitteena oli antaa nuorille mahdollisuus käsitellä nuoruuden elämänvaiheeseen liittyviä kysymyksiä tarinateatterin keinoin. Projektin puitteissa tarjolla oli tarinateatteriesityksiä, koulutusta, ryhmiä ja teematyöskentelyjä. Työtapoina käytettiin tarinateatteria ja toiminnallisia menetelmiä.

Projekti sai alkunsa siitä, että Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:ssä syntyi pohdintaa tarinateatterin käyttämisestä nuorten parissa. Yhdistyksestä löytyy paljon kokemusta tarinateatterista ja sen käytöstä erilaisissa yhteyksissä. Eniten sitä tähän mennessä Suomessa oli kuitenkin käytetty aikuisryhmien kanssa. Koska nuoret ovat huolena laajalti ja syrjäytymisuhan alla olevien nuorten auttamiseksi etsitään jatkuvasti toimivia työmuotoja, Pirkanmaan ihmishdetyössä nähtiin tarinateatterin voima ja mahdollisuudet myös nuorten parissa.

Raha-automaattiyhdistys myönsi rahoituksen kokeiluprojektiin, jonka tarkoituksen oli antaa nuorille mahdollisuus tutkia arkeaan, tilannettaan ja nuorten maailman kysymyksiä, tutkia tässä kontekstissa tarinateatterin käyttömahdollisuuksia ja kehittää kokemuksista käyttökelpoisia toimintamalleja.

Raportin on kirjoittanut ja projektin työtä on arvioinut projektikouluttaja Riitta Harilo. Hänen äitiysloman sijaisenaan toiminut projektikouluttaja Katariina Ylä-Rautio-Vaittinen on täydentänyt raporttia oman osuutensa osalta (Koho-ryhmä, sijaishuollon ryhmän alku).

Tarinakattila-projektin esiintyvän ryhmän jäsenet Markus Halko ja Veli-Matti Koivumaa ovat tehneet opinnäytetyön maaliskuussa 2006 sosionomi (AMK)-opintojensa päätteeksi, jossa he ovat tutkineet tarinateatteria sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta. Materiaalina tutkimuksessaan he ovat käyttäneet omia yhteisiä kokemuksia Tarinakattila-projektin esiintyjinä ja yleisöpalautteita. Opinnäytetyö on tämän raportin mukana erillisenä liitteenä.

2. Tiivistelmä

Tarinakattila-projekti oli Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n projekti, joka toteutettiin vuosina 2003–2006. Sen tavoitteena oli antaa nuorille mahdollisuus käsitellä nuoruuden elämänvaiheeseen liittyviä kysymyksiä tarinateatterin keinoin. Projektin rahoitti RAY.

Keskeisiä tarjottavia tuotteita olivat erilaiset ryhmät ja tarinateatteriesitykset. Näitä tarjottiin nuorille, mutta myös nuorten sidosryhmille (vanhemmille ja nuorten kanssa työskenteleville). Projektin toteutti puolipäiväinen projektityöntekijä.

Tarinateatteri on improvisaatioteatterimenetelmä, jossa näyttämölle tehdään yleisön kertomia tositarinoita. Tarinateatterin (Playback Theatre) perustaja Jonathan Fox kehitti

menetelmän ryhmänsä kanssa Yhdysvalloissa 1970-luvulla. Tällä hetkellä se tunnetaan ympäri maailman. Se on vuorovaikutteista teatteria, joka parhaimmillaan mahdollistaa kuulluksi tulemisen.

Projektin puitteissa tarinateatterin koulutusryhmiä aikuisille oli kolme. Näistä keskeisin oli nuorista aikuisista koottu esiintyvä ryhmä, joka teki lähes kaikki Tarinakattila-projektin puitteissa tarjotut esitykset. Kaksi muuta ryhmää oli koulutuksellisia ja työnohjauksellisia ryhmiä nuorten kanssa työskenteleville. Näistä toinen ryhmä myös esiintyi. Nuorille eripituisia ryhmiä oli viisi. Näistä pisin kesti puolitoista vuotta, lyhin neljä kertaa. Ryhmiin osallistui yhteensä 64 henkilöä.

Tarinateatteriesityksiä projektin aikana oli 61. Näistä nuorille esityksiä oli 36, aikuisille 15 ja avoimia yleisöesityksiä järjestettiin 8. Kaksi esitystä tehtiin muulle kohderyhmälle varainhankintaesityksinä opintomatkojen kulujen peittämiseksi. Esityksiä erilaisilla teemoilla oli kouluissa Tampereella, Nokiolla, Ylöjärvellä ja Lempäälässä. Tampereella esiinnyttiin myös perhetukikeskuksissa ja projekteissa.

Tarinakattila-projekti oli kokeiluprojekti, jonka tavoitteena oli tutkia ja kehittää tarinateatterin käyttöä nuorten ja nuorten sidosryhmien (vanhemmat, nuorten kanssa työskentelevät) kanssa. Projektin aikana kerätyn palautteen ja sen prosessoinnin tuloksena syntyi kehittämistuloksia ja toimintamalleja, jotka sopivat nuorten ja nuorten sidosryhmien kanssa työskentelyyn. Kehittämistuloksien avulla voidaan antaa suuntaa sille, millaisissa ryhmissä hyödytään tarinateatterin käytöstä, ja miten kussakin ryhmässä on tarinateatteria hyvä käyttää. Toimintamalleja luotiin esitysprosessointien myötä. Toimintamalleissa kiinnitetään huomiota puitteiden rakentamiseen, esityksen ohjaajan ja esiintyjien toimiin, tarinateatterin rituaaleihin ja tarinateatterin esitysovelluksiin.

Tarinakattila-projektissa todettiin, että nuoret hyötyvät tarinateatteria käyttävistä ryhmistä. Nuoret ottivat myös esitykset hyvin vastaan ja pitivät niistä. Projektissa esitysprosessointien myötä arveltiin, että hyödyllisintä ja muutosvaikutteisinta olisi esiintyä samalle ryhmälle säännöllisesti useita kertoja. Tätä oivallusta kehittääkseen projekti haki vuoden jatkorahoitusta RAY:lta, mutta sitä ei saatu. Tarinakattila-projekti kuitenkin toivoo, että muut tarinateatteriryhmät Suomessa innostuisivat tästä ja käyttäisivät työssään projektissa saatuja tuloksia ja kehitettyjä malleja. Tarinakattila-projekti jättääkin esityssarjojen järjestämisestä haasteen suomalaisille tarinateatteriryhmille Tarinateatteritapaamisessa kesäkuussa 2006.

3. Tavoitteet ja arviointiperusteet

Projektin tavoitteet projektin hakuvaiheessa on kirjattu seuraavasti:

Projektissa työskennellään nuorten elämän ongelmien kanssa tarinateatterin ja luovan ryhmätoiminnan keinoin. Tavoitteena on antaa nuorille mahdollisuuden tutkia, jäsentää ja jakaa omaa käsitystään maailmasta, itsestään ja muista ihmisistä. Ratkaisuja arjen tilanteisiin etsitään narratiivisen lähestymistavan, tarinoiden kertomisen ja rakentamisen avulla. Esim. koulukiusaaminen ja päihteidenkäytön käsittely ja aikuistumisen kysymysten käsittely turvallisella ja omia selviytymismalleja vahvistavalla tavalla.

Toteuttamiskanaviksi kuvataan hakemuksessa:

1. Sosiaalialan ammattikorkeakoulun ja oppilaitoksen opiskelijoita koulutetaan tarinateatterin tekemisen perustaitoihin. Näistä opiskelijoista kootaan ja valmennetaan esiintyvä ryhmä, joka tuottaa vuosittain noin 20 teemaesitystä nuorille.
2. Kohderyhmän nuorille järjestetään koulutusta tarinateatterimenetelmin ryhmissä projektin aikana. Nämä nuorten omat ryhmät työskentelevät pääasiassa keskinäisen kehittymisen ja kasvun ryhminä. Kohdenuorilla on myös mahdollisuus siirtyä esiintymään yhdessä opiskelijanuorten kanssa.

Projektin alussa luotiin tavoitteet ja arviointiperusteet. Arviointiperusteita on käytetty hyväksi erityisesti kehittämistulosten luomisessa, joista on kerrottu enemmän kappaleessa 9.

Tarinakattila-projektin luonne on olla kokeellinen projekti, jossa tutkitaan, miten tarinateatteri menetelmänä on parhaiten hyödynnettävissä nuorten maailmaan auttaen nuoria heidän kasvussaan kohti aikuisuutta. Sen vuoksi on tärkeää, että sekä toiminnallisia että sisällöllisiä tavoitteita ja niiden toteutumista arvioidaan matkan varrella sen mukaan, miten ne näyttävät käytäntöön soveltuvan ja jos joku osa-alue osoittautuu toimimattomaksi, voi arvioinnin jälkeen tehdä sen suhteen tarvittavia muutoksia.

Yleistavoite:

Projektin puitteissa on tavoitteena antaa nuorille mahdollisuus tutkia, jäsentää ja jakaa omaa käsitystään maailmasta, itsestään ja muista ihmisistä tarinateatterin ja luovan ryhmätoiminnan keinoin. Käytännön tasolla tämä tavoite pyritään toteuttamaan toiminnoilla, joissa ensisijaisesti käytetään tarinateatteria joko puhtaasti tai soveltaen.

Yleistavoitteen toteutumista voi aika ajoin tarkastella seuraavien kysymysten avulla.

1. Millaisia toimintoja projektin puitteissa on järjestetty?
2. Miten tarinateatteria on niissä käytetty?
3. Miten nuoret ovat suhtautuneet tarinateatteriin?
4. Onko eri ikäluokissa nähtävillä eroja suhtautumisessa tarinateatteriin?
5. Millaisia asioita projektin toiminnoissa on nuorten maailmaan liittyen käsitelty?
6. Jos nuorten asenne on mitattavissa ennen ja jälkeen toiminnan, millainen on ollut muutos suhteessa käsiteltäviin asioihin ja tarinateatteriin?
7. Millaisia erityistarpeita on projektin kuluessa sen puitteissa tullut nuorten maailmasta ilmi?
8. Miten tarinateatteri on toiminut tässä kontekstissa ja millaisten kysymysten käsittelyssä se on toiminut tai ei ole toiminut?

(Tarinakattila-projekti: Tavoitteet ja niiden arviointiperusteet / Riitta Harilo 2003)

4. Toiminnot ja tavoitteiden saavuttaminen

Projektin alussa kehitettiin tuotteet, joita ryhdyttiin markkinoimaan kohderyhmälle. Keväällä 2003 pidettiin Lyönnistä Puheeksi-projektin kanssa kaksi yhteistä markkinointi – ja projektiin tutustumistilaisuutta, joihin kutsuttiin koulujen rehtoreita ja opettajia, koulukuraattoreita, koulujen terveydenhoitajia, perhetukikeskusten työntekijöitä, kaupungin nuorisotalojen työntekijöitä, seurakunnan nuorisotyönohjaajia. Näissä tilaisuuksissa tehtiin näytteeksi myös tarinateatteria. Tarjottavia tuotteita olivat esitykset, ryhmät ja teematyöskentelyt. Kausittain tehtiin lisämarkkinointia esim. vierailemalla koulutoimenjohtajan luona, rehtorien ja terveydenhoitajien kokouksissa,

markkinoimalla esityksiä sähköpostitse ja puhelimitse. Tarinakattilan markkinointi oli välillä vaikeaa, sillä tarinateatteri ei auennut yhdellä pikaisella lukemiselle esim. sähköpostin vastaanottajalle. Henkilökohtaiset vierailut ja kontaktit sähköpostin jälkeen esim. puhelimitse, - jolloin asiaa saattoi selvittää paremmin ja vastata kysymyksiin - toi enemmän tilauksia.

Tarinakattila-projektin puitteissa toimi seitsemän erilaista ryhmää, joista kolme oli aikuisille ja neljä nuorille. Keskeinen näistä aikuisryhmistä oli nuorista aikuisista koottu Tarinakattilan esiintyvä ryhmä, joka projektin aikana esiintyi 55 kertaa.

Esityksiä oli ajateltu nuorille 20 /vuosi. Projektin kolmen toimintavuoden aikana niitä tehtiin yhteensä 61. Esitystahti osoittautui paikoin liian tiukaksi, sillä esitysten määrä painottui viimeiseen toimintavuoteen 2005. Nuorille esityksiä oli 36, aikuisille (nuorten vanhemmille tai nuorten kanssa työskenteleville) 15, avoimia yleisöesityksiä 8 ja varainhankintaesityksiä 2. Esityksistä enemmän kappaleessa 6.3.

Teematyöskentelyjä projektin puitteissa oli yksi.

Projektin tärkeäksi tavoitteeksi nousi kokeellisuus ja menetelmän soveltaminen erilaisissa yhteyksissä. Ohjaavia kysymyksiä prosessoinnille ja toimintamallien kehittämiseksi oli mm. Miten nuoret saisivat äänensä kuuluviin ja kokisivat tulewansa kuulluksi tarinateatterin keinoin? Mistä rakenteellisista asioista olisi huolehdittava, jotta puitteet mahdollistaisivat nuorten kuulemisen ja kuulluksi tulemisen. Esitysten ja ryhmien kautta tutkittiin, kehitettiin ja ymmärrettiin, millaisia toimintamalleja tarvitaan, jotta tarinateatteri toimisi nuorten kanssa. Näitä kehittämismalleja esitellään kappaleessa 9.

Alun perin kohderyhmän ikähaitari oli 12-20v. Heti ensimmäisenä toimintavuonna tätä tavoiteikäjakautta korotettiin 26 vuoteen, sillä kävi ilmi, että esim. Tarinakattila-projektin yhteistyökumppanin Koho-projektin asiakasryhmissä oli näitä nuoria aikuisia, jotka hyötyisivät Tarinakattila-projektin tarjoamista toiminnoista.

5. Puitteet

5.1. Tilat

Projekti vuokrasi käyttöönsä toimisto- ja harjoitustilat Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:ltä, jolla on oma koulutus-tila Yliopistonkatu 60 A, 7. kerroksessa Tampereella. Muita tiloja vuokrattiin tarvittaessa.

Toimistotila

Pieni toimistotila oli yhteinen Tarinakattila- ja Lyönnistä Puheeksi -projektien kanssa, jotka molemmat olivat Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n RAY:n rahoittamia projekteja v. 2003–2006. Toimistohuone oli yhdistyksen muiden tilojen yhteydessä. Projekteja aloitettaessa toimiston sisustus ja tarvikkeet hankittiin puoliksi projektien kesken ja tarvittavat työt tehtiin itse (esim. huoneen maalaus, verhojen ompelu). Käytössä oli yhteinen tietokone ja puhelin.

Treenitila

Tarinakattila-projektin esiintyvän ryhmän treenit pidettiin pääsääntöisesti Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n tiloissa. Joitakin Tarinakattila-ryhmän treenejä pidettiin myös Tampereen Rudolf Steiner-koulun tiloissa ajanjaksona, jolloin yhdistyksen toimitalossa oli remontti. Yhdistyksen tiloissa pidettiin myös tyttöjen tarinateatterikurssi ja osin myös nuorisotyön ammattilaisille suunnattu tarinateatterikurssi. Treenitiloista maksettu vuokra on ollut yhdistyksen normaalitaksan mukainen.

Esitystila

Projektin esitykset pidettiin pääsääntöisesti tilaajan osittamissa tiloissa, esim. koulujen saleissa, auditoriossa, luokissa jne. Avoimet esitykset pidettiin Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n tiloissa, remontin aikana esiintymistila avoimeen esitykseen vuokrattiin ulkopuolelta.

Välineistö ja tarpeisto

Tarinakattila-projektille hankittiin tarinateatterin tekemisessä välttämättömät kankaat ja soittimet ensimmäisen toimintavuoden aikana. Joitain soitinhankintoja tehtiin tarpeen ilmetessä myös myöhemmin. Toimistotarvikkeita hankittiin arkistointia ja raportointia varten: kansioita, muovitaskuja, paperia, cd-levyjä, muistitikkuja, videonauhoja ja sanelukone. Yhdessä Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n ja Lyönnistä Puheeksi-projektin kanssa hankittiin tulostin/fax/skanneri. Toimistokalustus hankittiin yhdessä Lyönnistä Puheeksi – projektin kanssa. Yhdessä hankittiin projektien käyttöön myös video/digikamera, mikrofoni kameraan ja videotykki prosessointia, arkistointia ja esittelyä varten.

5.2. Työntekijät

Projektikouluttaja

Tarinakattila-projektia veti puolipäiväinen projektikouluttaja. Projektikouluttajana aloitti nuorisotyönohjaaja, tarinateatteriohjaaja, TRO Riitta Harilo. Hänen äitiysloman ajan 30.6.2003 – 7.5.2004 sijaisena toimi YTM, tarinateatteriohjaaja, PDO Katariina Ylä-Rautio-Vaittinen. Äitiysloman päätyttyä Riitta Harilo palasi projektikouluttajan tehtäviin. Katariina Ylä-Rautio-Vaittinen jatkoi Koho-ryhmän kanssa, koska yhteistyössä katsottiin, että tälle ryhmälle oli parempi jatkaa eteenpäin saman ohjaajan kanssa. Muut ryhmät ja toiminnat siirtyivät äitiysloman jälkeen projektikouluttajalle. Projektikouluttajan tehtäviin on kuulunut ryhmien kouluttaminen ja ohjaus, esitysten ohjaus ja projektin tuotteiden markkinointi. Projektikouluttaja osallistui projektin aikana Suomen Morenoinstituutin järjestämään työnohjaajakoulutukseen Tampereella, Stadian tarinateatterin syventäviin opintoihin Helsingissä, Jonathan Foxin tarinateatterin menetelmätyönohjaukseen Tampereella ja vuosittaisiin tarinateatteritapaamisiin. Lisäksi hänellä on ollut kuukausittainen työnohjaus.

Toimistotyö

Toimistopalvelut ostettiin Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:ltä, jolla on puolipäiväinen työllistämistuella palkattu toimistotyöntekijä. Hänen työnkuvaansa kuului laskutus, laskujen maksu ja rahaliikenteen tositteiden arkistointi. Myös kaikenlainen toimistotyöhön liittyvä tuki on ollut saatavilla toimistotyöntekijältä. Projektin aikana oli yhteensä neljä eri toimistotyöntekijää. Kirjanpitäjänä on toiminut Vesa Koivisto.

Vierailevat työntekijät

Vierailevia työntekijöitä on käytetty ryhmien kouluttamiseen. Projektissa vieraili yhteensä seitsemän kouluttajaa, joista kuusi Tarinakattilan esiintyvässä ryhmässä ja yksi sijaishuollon työntekijöiden ryhmässä.

5.3. Hallinto

Esimies

Projektityöntekijän esimiehenä toimi Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n toiminnanjohtaja Arja Hämäläinen. Esimiehen ja Lyönnistä puheeksi-projektin projektikouluttajan kanssa pidettiin kuukausittain yhteinen palaveri, jossa käytiin läpi projektissa tehtyjä toimia, arvioitiin projektien edistymistä ja tarkennettiin tulevaisuuden toimia.

Projektin ohjausryhmä

Projektin ohjausryhmään kutsuttiin yhteensä seitsemän eri henkilöä aloilta, jotka sivusivat Tarinakattila-projektia. Ensimmäisessä tapaamisessa olivat kaikki, sen jälkeen kaksi jäi pois ja ohjausryhmä vakiintui viiteen henkilöön. Ohjausryhmään kuuluivat sosiaalijohtaja Mirja Saarni, teatteritieteen tohtori Pia Houni, psykologi Jari Aho, kouluttaja, draama-aineiden opettaja Merja Repo, ja tarinateatteriohjaaja Katariina Ylä-Rautio-Vaittinen. Katariinan olleessa äitiyslomansijaisena projektissa, hänen paikallaan oli ohjausryhmässä äitiyslomalla oleva Riitta Harilo. Kansaedustaja Marja Tiura ja luokanopettaja Veli Kuisma jäivät pois alkuperäisestä kokoonpanosta pois.

Ohjausryhmä tapasi puolivuositain, yhteensä seitsemän kertaa, jolloin ohjausryhmä sai kuulla projektin etenemisestä. Keskustelua käytiin vilkkaasti ja ohjausryhmän antama tuki ja erilaiset ehdotukset olivat projektikouluttajalle erittäin tärkeitä. Myös väli- ja loppuraportin tekemisessä ohjausryhmä antoi asiantuntevaa tukea ja tietoa.

Ohjausryhmälle kustannettiin kokoustarjoilut ja matkat kokoukseen Tampereen ulkopuolisille jäsenille, joita oli yksi. Kokouksia pidettiin Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n tiloissa neljä ja ravintolapäivällisen yhteydessä kolme. Paikalla ohjausryhmän jäseniä oli kokouksissa 2-5 hlöä.

Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n hallitus

Hallinnollisesti Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n hallitus oli projektin ylin päättävä elin. Isoimmat päätökset projektiin liittyen alistettiin hallituksen hyväksyttäväksi, esim. opintomatka. Muutenkin hallitus pidettiin ajan tasalla projektien etenemisestä.

6. Toiminnan kuvaus

6.1. Tarinateatteri menetelmänä

Tarinateatteri (playback theatre) on improvisaatioteatteria, jossa näyttämölle tehdään yleisön kertomia tositarinoita. Esityksessä ohjaaja, näyttelijät ja muusikko luovat näyttämölle yleisön kertoman hetken, tunteen, kohtaamisen tai kokonaisen tarinan. tarinat ovat tosia, yleisöstä nousseen kertojan tuntemuksia, ajatuksia, ristiriitoja, kohtaamisia, tarinoita. Käytössä on erilaisia tarinateatterin tekniikoita, joiden sisällä improvisaatio tapahtuu. Tarinateatterissa tärkein pyrkimys on tehdä kerrottu

näyttämölle kertojaa kunnioittaen ja kuunnellen. Tarinateatteri voi olla esittävää näyttämötaidetta ja sitä voidaan käyttää menetelmänä ryhmien kanssa työskennellessä.

Tarinateatterin historia

Jonathan Fox USA:sta aloitti tarinateatterin (playback theatre) kehittämisen v. 1975 yhdessä ryhmänsä kanssa. Lähtöajatuksena hänellä oli tavoittaa yleisö tuomalla teatteri lähemmäs arkipäivää, rikkomalla kirjoitetun teatterin traditiota. Tarinateatterin syntymiseen ja kehittymiseen vaikutti Jonathanin kokemukset elämästä nepalilaisessa kyläyhteisössä, sen elämisen rytmistä, rituaaleista ja siitä, miten ihmiset kokoontuivat yhteen kertomaan heimon legendoja, myyttejä, kansansatuja. Tällä hetkellä tarinateatteri on levinnyt maailman kaikille mantereille. Suomessa esiintyviä ryhmiä on parikymmentä.

Tarinateatteriesitys

Tarinateatteriryhmässä on ohjaaja, näyttelijöitä ja muusikko, jotka tekevät näyttämölle yleisön kertomia tositarinoita. Esityksellä on yleensä teema, josta ohjaaja haastattelee yleisöä mahdollisimman monelta kannalta ja kutsuu ihmisiä kertomaan teemaan liittyviä tunteita, ajatuksia ja kokemuksia. Näyttelijöiden tehtävä on tehdä kuultu näyttämölle kertojaa kuunnellen ja kunnioittaen. Tarinateatteriesitys on parhaimmillaan keskustelua, jossa ihmiset tulevat kuulluksi. Tarinateatteriesitys voi olla osa koulutus- tai teemapäivää tai se voi olla oma yksittäinen esityksensä. Esityksen kesto on yleensä 1-1 ½ tuntia.

Esitykseen tarvitaan esitykseen harjaantunut ryhmä. Esiintyvä ryhmä osaa tarinateatterin tekniikat ja rituaalit ja se on harjoitellut näyttämö ja – liikeilmaisua, yhteistyötä ja kertojan kuulemistä. Näitä on harjoiteltu kertomalla omia tarinoita ja tekemällä toisten tarinoita oman ryhmän harjoituksissa. Esiintyvän ryhmän jäsen sitoutuu vuosien kouluttautumiseen.

Esitys on silloin onnistunut, kun kertoja kokee tulleen kuulluksi. Oman tarinansa katsominen antaa mahdollisuuden tutkia sitä ulkopuolisena, pienen välimatkan päästä ja nähdä uusia, luovia näkökulmia ja ratkaisuja. Yleisö peilaa omaa elämäänsä kerrottuun tarinaan, joka mahdollistaa empatian ja yhteisöllisyyden kokemuksen.

Tarinateatteri ryhmämenetelmänä

Tarinateatteri on myös käyttökelpoinen ryhmätyömenetelmä. Tarinateatteria harjoitellaan ryhmissä, lyhyemmällä kursseilla tai pitempään jatkavissa ryhmässä. Yleensä pitempään jatkavat ryhmät ovat esiintyviä ryhmiä. Tarinateatteria käyttävä ryhmä voi olla myös terapeutisesti suuntautunut luottamuksellinen kasvuryhmä, joka ei esiinny. Tarinateatteriryhmä tarvitsee ammattitaitoisen ohjaajan, jolla on kokemusta ja näkemystä tarinateatterista, sen kouluttamisesta, esitysten ohjaamisesta, ryhmäprosessista ja ryhmien kanssa työskentelystä.

Hyvässä ohjauksessa tarinateatteriryhmän luottamus kasvaa, itseilmaisutaidot kehittyvät ja itseluottamus lisääntyy. Kyky tunnistaa tunteitaan, ajatuksiaan ja asenteitaan kasvaa. Itseymmärrys kasvaa itselle tärkeiden tarinoiden, hetkien ja kokemusten kertomisen ja kuulluksi tulemisen myötä. Kokemus siitä, ettei ole yksin asioidensa kanssa tässä maailmassa lisää itsensä ja toisten kunnioittamista.

Tarinateatteria voidaan käyttää myös sovelletuin osin lyhyissä pätkissä ryhmätilanteissa, keskustelun alussa, välissä, lopussa. Jos ryhmälle on opetettu joitain perustekniikoita, niitä voi käyttää aina ryhmän tavatessa. Tarinateatteri-ilmaisu auttaa sitä ennen tehdyt lämmittely- ja yhteistyöharjoitukset: liikkuminen, venyttely, leikki. Nämä ovat erittäin tärkeitä menetelmiä spontaanisuuden ja luovuuden esiin kutsumiseksi, joka on aina edellytys tarinateatterin tekemiselle.

6.2 Ryhmät

Tarinakattilaprojektiin liittyvien aikuisten ryhmät:

Suunnitteilla Tarinakattilaprojektin puitteissa on kaksi aikuisille suunnattua ryhmää, joiden hyöty nuorille olisi välillinen. Nämä ryhmät ovat projektin oma esiintyvä tarinateatteriryhmä ja tarinateatteriryhmä lastensuojelussa työskenteleville Näiden ryhmien tavoitteena on esiintyä nuorille ja että ryhmään osallistuvat aikuiset saisivat työkaluihinsa uuden menetelmän, jota heillä on mahdollisuus soveltaa työhönsä.

(Tarinakattila-projekti: Tavoitteet ja niiden arviointiperusteet / Riitta Harilo 2003)

Kaiken kaikkiaan projektin puitteissa aikuisille oli kolme ryhmää: Tarinakattilan esiintyvä (Tarinakattila-ryhmä), Sijaishuollon ryhmä ja Ryhmä 2005. Ryhmien tarkoitus oli kaikilla erilainen, joka vaikutti ryhmän keston, tapaamisten tiheyteen ja koulutuksen sisältöön. Aikuisille tarkoitetuissa ryhmissä oli osallistujia yhteensä 37.

Tarinakattilan esiintyvä- ryhmä harjoitteli ja esiintyi tiiviisti, ja sen ensisijainen tehtävä oli esiintyä projektin puitteissa nuorille, vanhemmille ja nuorten kanssa työskenteleville aikuisille.

Kaksi muuta koulutusryhmää oli sellaisille aikuisille, jotka työskentelivät tavalla tai toisella nuorten kanssa. Niiden sävy oli koulutuksellinen ja työnohjauksellinen.

6.2.1. Tarinakattilan esiintyvä ryhmä

Tavoite ryhmän syntymiselle

Tarinakattila-projektin yhtenä tavoitteena oli tarjota tarinateatteriesityksiä nuorille ja nuorten sidosryhmille (vanhemmat, nuorten kanssa työskentelevät).

Tarinateatteriesityksiä varten tarvitaan esiintyvä ryhmä, jolla on tehtävään tarvittavat taidot. Tarinakattila-ryhmään haettiin nuoria aikuisia tarinateatterinäyttelijöiksi ja -muusikoiksi, koska nähtiin tärkeänä, että nuorille esiintyvät olisivat myös itse nuoria.

Ryhmän kokoaminen

Ryhmä koottiin kolmenlaisista yhteyksistä. Ohjausryhmän jäsenen Merja Revon oppilaille Pirkanmaan ammattikorkeakoululla sosiaalialan koulutusohjelmassa lähetettiin tietoa alkavasta projektista ja sen tarkoituksiin perustettavasta tarinateatteriryhmästä. Sieltä ryhmään tuli alkuvaiheessa kolme sosionomiopiskelijaa. Ohjausryhmän jäsenen ja projektikouluttaja Katariina Ylä-Rautio-Vaittisen koulutusryhmästä Seinäjoen ammattikorkeakoulusta ryhmässä aloitti viisi kulttuurituottajaopiskelijaa. Riitta Harilon yhteyksistä ryhmään tuli neljä eri alojen opiskelijaa, jotka olivat joskus jo tehneet tarinateatteria Harilon nuorten tarinateatteriryhmässä. Syksyllä 2003 aloitti siis 12 henkilöä, joilla kaikilla oli jonkinlainen käsitys tarinateatterista. Tarinakattila-projektin aikana ryhmään tuli kolme henkilöä lisää ja kolme lopetti, joten ryhmän päättyessä sen jäsenluku oli edelleen 12.

Kaiken kaikkiaan ryhmässä on ollut 15 henkilöä, 12 naista ja 3 miestä. Ryhmän aloitusvaiheessa esiintyjien ikä oli 21-26v.

Kouluttajat

Ryhmän kouluttamisen aloitti Katariina Ylä-Rautio-Vaittinen. Treenit pidettiin pääsääntöisesti kahden viikon välein, perjantai-iltana ja toisella viikolla lauantapäivänä. Kerran kaudessa pyrittiin pitämään yhdet viikonlopputreenit. Riitta Harilo jatkoi ryhmän ohjaamista ja kouluttamista palattuaan äitiyslomalta. Molemmat ohjaajat ovat kokeneita tarinateatterintekijöitä ja tottuneet työskentelemään nuorten kanssa.

Ryhmässä vieraili myös muita kouluttajia opettamassa omaa erityisalaansa: Näyttelijä Minna Hokkanen näyttelijäntyöstä, tarinateatteriohjaaja, tarinankertoja Tuija Jormakka - ensimmäisellä kerralla tarinankerronnasta ja toisella kerralla ryhmän päättämisestä, voice massage-terapeutti Sirpa Heikkinen äänenkäytöstä, tarinateatteriohjaaja ja psykodraamaohjaaja Gabrielle Steib, (Saksa), näyttelijäntyön erityisalueista: miten esittää esinettä tai eläintä tarinateatterissa, Alexander-tekniikan opettaja Matti Harilo, Alexander-tekniikasta - kehon käyttämisestä näyttelijäntyössä, ja tanssipedagogi, läänintaitelija Jukka Virtala, tanssista ja liikkeestä tarinateatterissa.

Ryhmän kaari

Ensimmäisen puolen vuoden aikana (syksy 2003) panostettiin ryhmäytymiseen, tarinateatterin perustaitojen opettelemiseen ja tehtiin ensimmäiset esiintymiset. Toisen kauden aikana kehitettiin esiintymistaitoja ja jatkettiin esiintymisiä. Riitta Harilo palasi äitiyslomalta toukokuussa 2004. Tarinakattilaryhmää hän ryhtyi ohjaamaan ja kouluttamaan elokuussa. Ryhmän ohjaajan vaihtuminen on ryhmälle herkkä kohta ja se vaatii paljon sekä ryhmältä ja uudelta ohjaajalta. Ohjaajan vaihtuminen kuitenkin sujui yllättävän hyvin, ryhmässä oli kypsyyttä vastaanottaa uusi ohjaaja ja ohjaajalla kärsivällisyyttä suostua prosessiin, joka ryhmässä syntyi. Tuloksena oli esitystäyteinen syksy 2004, jolloin esiinnyttiin mm. isommille oppilasryhmille. Treenit jatkuivat kahdesti kuussa ja niissä hiottiin tarinateatteritaitoja. Keväällä 2005 treenattiin ja esiinnyttiin paljon, tällä kertaa pienemmille ryhmille, max. yksi luokka kerrallaan. Onnistumisen kokemuksia oli paljon. Syksyllä 2005 esiinnyttiin vielä sellaisille yleisöille, joista oli sovittu keväällä. Esiintymisiä uusille kohderyhmille ei enää haalittu. Vuosi 2005 oli työntäyteinen ja se alkoi näkyä ryhmän ja ohjaajan väsymisenä. Ryhmässä se näkyi mm. sitoutumisen vähenemisenä. Syksyllä 2005 alettiin puhua treeneissä myös ryhmän päättymisestä ja työstettiin ulkopuolisen ohjaajan kanssa ryhmän yhteistä matkaa. Kahdenkeskiset päätöskeskustelut projektikouluttajan ja ryhmäläisten kanssa tehtiin alkuvuodesta 2006. Päätösjuhlissa oli viimeinen esitys. Ryhmä päättyi hyvässä ja tyytyväisessä hengessä.

Ryhmän kustannukset

Tarinakattila-ryhmän esiintyjät olivat projektin vapaaehtoistyöntekijät. He eivät saaneet treeneistä eivätkä esityksistä korvausta. Treenipäivänä tarjottiin vapaaehtoisille runsas voileipäpöytä kahveineen. Matkat korvattiin halvimman mukaan – myös opiskelupaikkakunnilta, koska muuten treeneihin tulo olisi ollut opiskelijalle liian kallis investointi ja projektin kannalta oli tärkeää pitää kiinni hyvistä esiintyjistä, vaikka he opiskelivatkin toisella paikkakunnalla. Projektin viimeisenä vuonna lähes kaikki muualla opiskelevat olivat muuttaneet Tampereelle. Kauden päätteeksi ryhmää palkittiin jollain isommalla lahjalla, esim. hieronnalla tai ravintolapäivällisellä. Alkusyksystä 2005

ryhmä kävi Italiassa vierailmassa Sondriossa toimivan nuorten tarinateatteriryhmän vieraana, jonne maksettiin matkat. Enemmän Italian matkasta kappaleessa 7.1.

Ryhmän antama palaute

Projektin päättyessä esiintyvän ryhmän jäsenet täyttivät palautelomakkeen ja kävivät kahdenkeskisen keskustelun projektikouluttajan kanssa. Henkilökohtaisesti ryhmä koki saaneensa ryhmässä tilan ja mahdollisuuden käsitellä omia asioitaan ja tunteitaan luottamuksen ja keskinäisen tukemisen hengessä. Se oli ollut ryhmäläisille oman kasvun paikka, jossa oli tullut hyväksytyksi ja saanut tilaa kasvaa. Ammatillisesti tärkeäksi jotkut kokivat menetelmän oppimisen. Nämä palautteen antajat olivat niitä, joilla oli selkeitä tavoitteita tarinateatterin suhteen myös tulevaisuudessa. Tärkeäksi koettiin esiintymistaidon kehittyminen, kuulemaan oppiminen, ymmärryksen kasvaminen nuoria kohtaan, ihmistuntemuksen parantuminen ja uskon vahvistuminen siitä, että maailmassa voi vaikuttaa. Ryhmä itse koki Tarinakattila-projektin tärkeäksi kokeiluksi. Nuorille on tarjottu mahdollisuus kertoa ja tulla kuulluksi. Hyvänä koettiin myös se, että tarinateatteri vietiin nuorten luo. Ryhmä koki myös tärkeäksi päästä kurkistamaan nuorten maailmaan, johon projekti tarjosi heille mahdollisuuden.

Tarinakattilan esiintyvän ryhmän merkitys projektin onnistumiselle

Ryhmä treenasi kaikkiaan 360 tuntia ja esiintyi 55 tarinateatteriesityksessä. Se saavutti loistavat tarinateatteritaidot ja suomalaisessa tarinateatterikentässä se on esiintyjäikäältään nuorin ja näin lyhyessä ajassa eniten esiintynyt ryhmä! Se, että ryhmän esiintyjät olivat nuoria aikuisia, oli myös positiivisesti esiintymisten onnistumisiin vaikuttava seikka. Nuoret esiintyjät olivat vielä lähellä nuoren yleisön maailmaa ja nuorille oli merkittävää nähdä nuorilta aikuisesiintyjiltä itsensä likoon laittamista ja taitoa, joka antoi myös kannustavaa kuvaa aikuisena olemisesta. Aikuisyleisö taasen hämmästeli sitä, miten nämä nuoret näyttelijät kykenevät tuottamaan näyttämölle asioita, joista heillä itse ei ole kokemusta esim. vanhemmuudesta.

Kaiken kaikkiaan ajatus siitä, että projektiin valitaan esiintyvään ryhmään lahjakkaita nuoria aikuisia näyttelijöiksi ja muusikoiksi, oli erittäin onnistunut visio ja valinta, joka vaikutti keskeisellä tavalla myös koko projektin onnistumiseen.

6.2.2. Sijaishuollon ryhmä

Syksyllä 2003 projektikouluttaja otti yhteyttä Tampereen kaupungin lastensuojelun sijaishuollon esimiehiin. Tarkoituksena oli synnyttää yhteistyötä kaupungin perhetukikeskusten kanssa. Tapaamisessa ideoitiin kaupungin ja projektin yhteistyön muotoja. Toinen yhteistyön muoto oli ajatus perhetukikeskusten työntekijöiden omasta tarinateatteriryhmästä ja toinen tarinateatteriesitysten järjestäminen perhetukikeskuksissa asuville lapsille ja nuorille. Esimiehet suhtautuivat hankkeeseen myönteisesti ja sovittiin, että kustakin perhetukikeskuksesta lähtee kaksi työntekijää koulutukseen. Näin varmistettiin, että jokainen perhetukikeskus saa tiedon menetelmästä ja sen mahdollisuuksista.

Ryhmän tavoitteeksi tuli tutustuttaa työntekijät tarinateatterimenetelmään niin, että he voisivat soveltaa menetelmää omassa työssään ja näin menetelmä tulisi tutuksi lastensuojelutyössä. Ryhmään ilmoitautui 11 työntekijää viidestä eri perhetukikeskuksesta. Ryhmän alussa sovittiin, että ryhmä kokoontuu syksyn 2003 ajan, kerran kuukaudessa, jonka jälkeen niin työnantaja (kaupunki) kuin osallistujat

arvioivat toiminnan jatkumista. Vuoden lopussa jokainen halusi jatkaa ryhmässä työskentelyä ja kaupunki oli valmis jatkamaan sopimusta. (Ryhmä oli työnantajalle ilmainen ja työntekijät saivat osallistua ryhmään työaikana.) Ryhmässä perehdyttiin tarinateatterin menetelmiin, kehitettiin työskentelymenetelmiä lastensuojeluun ja samalla ryhmä toimi konsultatiivisena ja työnohjauksellisena foorumina osallistujille. Oli myös tärkeää, että työntekijät osasivat etukäteen informoida ja kertoa lapsille ja nuorille tarinateatterimenetelmästä ennen esityksiä, joita Tarinakattilan esiintyvän ryhmän nuoret kävivät perhetukikeskuksissa esittämässä.

Ryhmä aloitti projektikouluttaja Katariina Ylä-Rautio-Vaittisen kanssa ja jatkoi Riitta Harilon kanssa. Koulutustunteja kertyi yhteensä 110. Ryhmä esiintyi Riitta Harilon ohjauksessa kolme kertaa. Työskentelynsä se päätti joulukuussa 2005

Yhteenvetoa keskusteluista ja palautteesta

Jossain vaiheessa ryhmä harmitteli sitä, että tarinateatteri on huonosti sovellettavissa suoraan työhön. Se on ryhmätyömenetelmä, ja sijaishuollon työntekijät harvemmin työskentelivät ryhmien kanssa tavalla, johon tarinateatteri suoraan sopisi. Todettiin, että sinänsä tarinateatteria ei heidän tule töissä vielä tehtyä, joitain lämmittelyharjoituksia joskus. Asia jäi kuitenkin elämään ja on todennäköistä, että joitain tarinateatterin käyttömahdollisuuksia löytyy jatkossa. Se, että työtovereista löytyy menetelmän taitajia ja yhteistyökumppaneita mahdollistaa sitä enemmän kuin se, jos olisi ollut vastaavanlaisessa koulutuksessa yksin. Parhaiten ”sovellettavissa” oli tarinateatterin asenne eli uudenlainen kyky kuulla kertojaa; kunnioittaen, ja pyrkien kuulemaan kerrotussa tarinan ydin, se, mitä kertoja oikeasti tarinallaan yrittää kertoa. Tämä ymmärrys tulee parhaiten tarinateatteria tekemällä, olemalla tarinateatterinäyttelijänä ja – muusikkona. Tämän kuulemisen taidon vahvistuminen oli auttanut heitä myös asiakastyössä.

Tämän ryhmän yksi keskeinen piirre oli työnohjauksellisuus ja työssä jaksaminen. Ryhmän kuukausittainen kokoontuminen koettiin tärkeänä vertaisryhmätapaamisena. Ihmisillä syntyi luottamuksellisia suhteita ennen tuntemattomiin henkilöihin, jotka työskentelivät Tampereella eri alueella samalla työsaralla. Paljon pohdittiin ja kerrottiin tarinoita töistä. Se, että oltiin tekemisissä spontaanisuuden ja luovuuden kanssa, toi ihmisiin iloa ja jaksamista. Se auttoi työntekijöitä jaksamaan paremmin töissä myös nuorten kanssa.

Ryhmä kokosi päätteeksi kaksi monistekokoelmaa lämmittely- ja improvisaatioharjoituksia.

Alkuperäinen tavoite koulutuksellinen ja suoraan töihin sovellettavuus ei siis suoranaisesti toteutunut. Ryhmä tarinateatterin äärelle koottuja saman alan motivoituneita ihmisiä todisti kuitenkin tarinateatterin voiman kasvuryhmänä ja työnohjauksellisena toimintana, joka antaa työntekijöille voimia ja valmiuksia ihmisen kohtaamiseen. Näin se välillisesti tulee myös projektin kohderyhmän, nuorten hyväksi. Ryhmä saavutti kuitenkin koulutuksen aikana sellaiset esiintymistaidot, että koki mielekkäänä myös esiintymisen. Projektin päätyttyä ryhmällä oli jo esitystilauksia sijaishuollon vanhempainryhmälle. Avoimena ja vielä tutkimisen alla on ryhmässä virinnyt ajatus ryhmän jatkamisesta. Tarkoituksena olisi tarjota työajan puitteissa esityksiä Tampereen kaupungin sijaishuollon eri yksiköille. Se vaatisi työnantajalta rahallista (ohjaajan palkkiot) ja ajallista panostusta (työntekijät saivat tehdä sen

työaikana). Etuna tässä tarjouksessa olisi, että ryhmä on jo peruskoulutettu ja se voisi ryhtyä tarjoamaan esityksiä yhteistyökumppaneilleen heti.

6.2.3. Ryhmä 2005

Sijaishuollon ryhmän ulkopuolelle jäi ihmisiä, jotka työskentelivät nuorten kanssa ja olivat kiinnostuneita tarinateatterista. He heräsivät vaiheessa (syksyllä 2004), jolloin sijaishuollon ryhmään ei enää otettu uusia ja ryhmä halusi myös pitää ryhmänsä selkeästi sijaishuollossa työskentelevien ryhmänä. Projektikouluttajalta pyydettiin uutta ryhmää aikuisille nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille. Resurssipulan vuoksi projektikouluttaja kieltäytyi ryhtymästä organisoimaan markkinointia, mutta lupautui kerran kuussa kouluttamaan Tarinakattila-projektin puitteissa, jos nämä muutamat innokkaat saisivat kootuksi ryhmän.

Ryhmä saatiin aikaiseksi ja se aloitti helmikuussa 2005. Se kokoontui kerran kuussa perjantaisin 12–15.30 yhteensä 10 kertaa. Koulutustunteja kertyi yhteensä 35. Ryhmässä aloitti kahdeksan henkilöä, myöhemmin ryhmään liittyi kolme lisää, matkan varrella lopetti neljä. Ryhmän päättyessä joulukuussa 2005 kurssi todistus kirjoitettiin seitsemälle ihmiselle.

Ryhmässä tehtiin lämmittelyharjoituksia ja opeteltiin tarinateatteritekniikoita. Ryhmä ei esiintynyt. Sen sävy oli myös työnohjauksellinen ja omaan kasvuun keskittyvä. Joillekin se antoi myös valmiuksia tarinateatterin käyttämiseen ryhmässä tapauksissa, joissa henkilö jo työskenteli ryhmien kanssa.

Yhteenvetoa palautteesta

Ryhmä koki saaneensa uusia menetelmiä ja työskentelytapoja, oppineensa kuuntelun taitoa ja tarinoiden kertomisen tärkeyttä. Heillä oli myös ideoita, missä tarinateatteria voisi nuorten kanssa käyttää. Myös nuorten kanssa työskenteleville tarinateatterin käyttö esim. osana ryhmätyönohjausta koettiin varteenotettavana ideana.

Tarinakattila-projektiin liittyvät nuorten ryhmät:

Nuorten ryhmät ovat sovitun pituisia projektikouluttajan ja tarpeen mukaan yhdessä yhteistyökumppanin tai opiskelijan kanssa vetämiä ryhmiä, jotka on koottu jonkun yhteistyökumppanin tai kumppanien kanssa samasta viitekehystä tulevista nuorista. Tavoitteena on tukea ja vahvistaa nuoria heidän elämäntilanteessaan ja auttaa heitä kohtaamaan ja käsittelemään niitä elämänsä asioita, jotka estävät heitä toteuttamasta mahdollisuuksiaan. He ovat hyötynet ryhmässä olemisesta, löytäneet ratkaisuja elämänsä ongelmakohtiin ja saaneet rohkeutta ja itsearvostusta.

(Tarinakattila-projekti: Tavoitteet ja niiden arviointiperusteet / Riitta Harilo 2003)

Erilaisia, erikestoisia nuorille suunnattuja ryhmiä oli projektin aikana viisi, jotka osa toteutettiin yhteistyössä muiden nuorisoalan toimijoiden kanssa. Näistä projektikouluttajan ohjaamia ryhmiä oli neljä, yhtä, tyttöjen tarinateatterikurssia ohjasi kaksi Tarinakattila-ryhmän näyttelijää. Kahta muuta ryhmää yritettiin saada aikaiseksi, mutta niihin ei löytynyt osallistujia. Juuri sopivan kohderyhmän löytyminen oli projektille hankalin kohta, se olisi vaatinut enemmän panostusta, mihin projektikouluttajan puolipäiväisyys mahdollisti.

Nuorten ryhmissä osallistujia oli yhteensä 27.

Neljä ryhmää toteutettiin yhteistyössä jonkun toisen nuorten parissa toimijan kanssa. Siltavalmennus ry:n Koho-projektin nuorista koottiin ryhmä, ja saman yhdistyksen Takova-projektissa käytiin pitämässä toiminnallisia työskentelysesseioita kahdelle ryhmälle. Saukkolan settlementin Tasatammi-projektin maahanmuuttajanuorille pidettiin neljän kerran tarinateatterikurssi. Tyttöjen tarinateatterikurssille haettiin osallistujia ilmoituksilla, joita jaettiin kouluihin, joissa oli esiinnytty, nuorisokeskuksiin, ja yhteistyöjärjestöihin. Myös sijaishuollon työntekijöitä informoitiin kurssin alkamisesta.

Näistä ryhmistä pitkäkestoisin oli Koho-ryhmä. Koho-ryhmästä ja tyttöjen tarinateatterikurssista on kerätty palautteet, kahden muun ryhmän arviointi perustuu projektikouluttajan omiin huomioihin.

6.2.4. Koho-ryhmä

”Koho II -projekti toteutettiin vuosina 2003 - 2004, jota edelsi kaksivuotinen Koho -projekti. Molemmissa projekteissa tavoitteena oli ohjata nuoria koulutus- ja työelämäpoluille ja siten ehkäistä nuorten sosiaalista syrjäytymistä ja huono-osaisuutta. Koho II -projektissa jatkettiin ykkösvaiheessa aloitettua työtä ja kakkosvaiheen lähtökohdaksi otettiin esiin nousseet pulmat ja niiden ratkaiseminen. Projektin toteutti Siltavalmennusyhdistys ja tärkeimmät yhteistyökumppanit olivat Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimi sekä Tampereen työvoimatoimisto. Projektin kohderyhmään kuuluivat tamperelaiset, vailla ammatillista koulutusta olevat tai ammatillisen koulutuksen keskeyttäneet 17 -24-vuotiaat nuoret. Useimmat kohderyhmän nuorista olivat sosiaalitoimen ja työhallinnon yhteisasiakkaita.”
(lainaus sivuilta: <http://www.siltavalmennus.fi/paasivut/kehittamistoiminta/paattyneet.html>)

Koho-ryhmän nuoret koottiin silloisesta Koho II – projektin nuorista. Koho-projekti työskenteli alle 25-vuotiaiden nuorten kanssa, joilla oli suuri vaara syrjäytyä opiskelusta tai työelämästä. Työntekijät haastattelivat omat asiakkaansa ja arvioivat ketkä heistä hyötyisivät tarinateatterimenetelmästä ja ryhmässä työskentelystä. Ensimmäiseen iltaan ilmoittautui 15 nuorta, mutta paikalle saapui viisi, kolme naista ja kaksi miestä. Seuraavaan tapaamiseen saapui kaksi miestä lisää. Nuoret olivat iältään 20–24 -vuotiaita. Ryhmän kanssa sovittiin viisi tapaamiskertaa joiden aikana nuorilla oli mahdollisuus tutustua menetelmään sekä toisiinsa. Tämän jälkeen jokainen sai arvioida oman halukkuutensa jatkaa ryhmässä.

Yllättävää oli se, että viiden kerran jälkeen jokainen nuori halusi jatkaa, vaikka jotkut heistä kokivat ryhmän erittäin haasteellisena itselleen, jopa ahdistavana. Muutama nuorista ilmoitti, että he eivät halua antaa periksi vaikka ryhmässä oleminen ei ollut helppoa. Ryhmä kokoontui kerran viikossa kolmen tunnin ajan. Ensimmäisen syksyn aikana yksi nuorista jäi pois ryhmästä. Hänelle ryhmässä oleminen kävi lopulta niin ahdistavaksi, ettei hän kyennyt jatkamaan. Muita syitä ryhmän lopettamiseen kahden vuoden aikana oli paikkakunnalta muutto ja opiskelun aloittaminen. Kahden vuoden ajan ryhmä tapasi säännöllisesti ja kolme nuorista oli mukana alusta alkaen. Heistä jokainen halusi jatkaa tarinateatterin tekemistä ryhmän päätyttyäkin. Ryhmäläiset olivat erittäin sitoutuneita ryhmään. Jotkut nuorista ”katosivat” välillä, mutta palasivat ryhmään koska olivat kokeneet sen merkittäväksi itselleen. Yksi nuorista päätti ryhmän niin, ettei ilmoittanut lopettamisestaan eikä myöskään vastannut yhteydenottopyyntöihin.

Ohjaajan näkökulmasta tämän kaltaisen ryhmän ryhmäyttäminen ja sitouttaminen toimintaan oli haasteellista. Varsinkin kun suurella osalla nuorista oli erittäin negatiiviset kokemukset mm. koulusta ja opiskelusta. Useat heistä kokivat sosiaalisten kontaktien luomisen vaikeaksi. Koho-ryhmässä oli kahden vuoden aikana yhteensä kymmenen nuorta.

Ehkä tärkein palaute ja huomio nuorilta toinen toisilleen oli se, että he kokivat ryhmässä kuuluvansa johonkin. Samalla he saivat kokemuksen siitä, että samanlaisia kysymyksiä elämästä jakaa muutkin kuin vain he. Jakamisesta tulikin yksi ryhmän tärkein tehtävä.

”Ryhmähenki oli jotain käsittämätöntä, jota en ole ennen kokenut”

”Ryhmä on tukenut toisiaan”

Saatu palaute ryhmästä oli erittäin positiivinen. He kokivat ryhmävuosien aikana kehittyneensä sosiaalisesti, voittaneensa pelkojaan ja saaneensa rohkeutta.

”Mielestäni olen ylittänyt itseni ja voittanut pelkoni!”

”Olen oppinut, ettei minun tarvitse hallita kaikkia tilanteita”

”Sosiaalisuuteni ja haluni kokeilla ja nähdä uutta on kasvanut lähes optimaaliselle tasolle”

Heille itsensä ylittäminen tarinateatteria tekemällä oli merkittävä kokemus. Samalla he ryhmässä tarinateatterin keinoin käsittelivät itselleen vaikeita asioita elämästään eli tämä ryhmä osoitti, miten tarinateatterin käyttö kasvuryhmässä tuottaa erityisen positiivisia kokemuksia. Onnistumiseen vaikutti ryhmän pitkä kesto, ammattitaitoisen ohjaajan kyky kuunnella ryhmän etenemisnopeutta tarinateatterissa ja samalla kannustaa ryhmäläisiä ylittämään rajojaan.

Ryhmä kokoontui puolentoista vuoden ajan 21 kertaa, kolme tuntia kerrallaan, yhteensä 63 tuntia. Ryhmää ohjasi Katariina Ylä-Rautio-Vaitinen

6.2.5. Mamu-ryhmä (yhteistyössä Saukkolan settlementin Tasatammi-projektin kanssa)

”Tasatammi-projekti: Monikulttuurinen yhteisötyöprojekti pyrkii edistämään suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden ymmärtämistä Tampereella, Tammelan kaupunginosan alueella. Alueella on turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus ja on tärkeää luoda kontakteja suo malaisten ja maahanmuuttajien välille. Alueella on myös runsaasti aikuistuvia nuoria (17- 24-vuotiaat), joiden sosiaaliset ongelmat ovat kasautuneet tähän kaupunginosaan. Yhteistyötahoja ovat sosiaalitoimi, maahanmuuttajajärjestöt, seurakunnat, työvoimatoimisto ja järjestöt. Tavoitteena on suvaitsevaisuuden edistäminen Tammelan alueella yhdyskuntatyön keinoin ja suomalaisten ja maahanmuuttajanuorten selviämisen edistäminen pienryhmätoiminnan avulla.”
(lainaus sivuilta: <http://www.ahjokry.fi/Saukkola/tasatammi/taustaa.htm>)

Yhteistyö Tasatammi-projektin kanssa aloitettiin tarinateatteriesityksellä. Tasatammen maahanmuuttajia nuoria saapui ohjaajiensa kanssa Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n tiloihin heille järjestettyyn esitykseen. Nuoret pitivät kovasti esityksestä ja he kertoivat arkipäiväisiä tarinoita elämästään Suomessa. He olivat hyvin aktiivisia tarinankertojia. Tämän esityksen jälkeen sovittiin projektikouluttajan kanssa neljän kerran tarinateatterisessio nuorille Tasatammen omissa tiloissa. Näihin puolentoista tunnin mittaisiin tarinateatterisessioihin osallistuivat ne nuoret, jotka silloin olivat paikalla ja työntekijä. Nuoret osallistuivat vaihtelevalla aktiviteetilla, ja kertoivat arkisia tarinoita, jonkun verran myös elämästään maista, joista tulivat. Heillä kuitenkin saattoi olla menneisyydessä hyvinkin raskaita kokemuksia, joten menneisyyteen tällaisen kurssin

piteissa ei syvemmin menty. Osa nuorista teki tarinateatteria innolla ja kokemus heidän kanssaan työskentelystä oli positiivinen.

6.2.6. Takovan ryhmä (Takova - polku ammatilliseen koulutukseen)

” Takova -koulutus on Kiipulan ammattiopiston yhdessä Silta-Valmennuksen kanssa järjestämää ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Koulutus on tarkoitettu peruskoulun suorittaneille nuorille, jotka tarvitsevat tukea sijoittuakseen ammatilliseen peruskoulutukseen. Opinnot kestävät yhden lukuvuoden. Opinnot koostuvat työharjoittelusta, peruskoulussa opiskeltavien aineiden kertaamisesta sekä elämänhallintaan liittyvistä teemoista. Tämän lisäksi teemme tutustumiskäyntejä sekä retkiä. Takova - koulutuksen tarkoitus on parantaa opiskelijoiden opiskelu- ja työelämävalmiuksia, selkiyttää ammatinvalintaa sekä kohentaa arjen perusvalmiuksia”. (lainaus sivuilta www.siltavalmennus.fi/paasivut/erityisopetus/takova.htm)

Takovan kurssi 2003–2004

Yhteistyöneuvottelut tarinateatteri/toiminnallisen jakson pitämisestä Takova-projektin nuorille alkoi Katariina Ylä-Rautio-Vaittisen aikana. Ensimmäisen työskentelysessio pidettiin toukokuussa 2004 Takovan päättävälle kurssille Riitta Harilon toimesta. Takovan kurssilla oli yhteensä 8 osallistujaa, joista tähän toiminnalliseen sessioon osallistui kolmen kerran aikana yhteensä neljä nuorta. Työntekijä, toimintaterapeutti Paula Syrjä oli joka kerta paikalla. Ensimmäisen kurssin aikana käsiteltiin kurssin päättymiseen liittyviä teemoja, katsottiin menneeseen ja tulevaisuuteen. Ryhmään osallistujat olivat motivoituneita työskentelyyn, tekivät hyvin työtä ja näyttivät myös hyötyvän asioiden käsittelystä toiminnallisista menetelmistä.

Takovan kurssi 2004–2005

Myös uuden alkavan kurssin kanssa sovittiin kerran kuussa olevista toiminnallisista sessioista. Tavoitteena oli, että ryhmä voisi käsitellä edistymistään ja asioitaan myös toiminnallisista menetelmistä. Myös tässä ryhmässä työntekijä Paula Syrjä oli näissä hetkissä mukana. Kaiken kaikkiaan ryhmässä oli 10 nuorta, 17-26v, joista keskimäärin oli paikalla 4. Poissaolot eivät varsinaisesti liittyneet toiminnallisiin sessioihin, vaan se oli enemmänkin ryhmäkulttuurinen ilmiö - kurssin nuorille oli nimeen omaan vaikeuksia sitoutua ja motivoitua pitkäjänteisesti koulutukseen tai työhön. Tosin voisi olettaa, että jollekulle, joka koki tämän kaltaisen toiminnallisen työskentelyn hankalana tai epämiellyttävänä, tarinateatteripäivä edesauttoi koulusta poisjääntiä.

Ryhmä kuitenkin aloitti innostuneena. Kaikilla oli positiivinen asenne uuteen kurssiin ja sitä kautta myös toiminnallisiin sessioihin. Mutta kuten ensimmäisellä kerralla jotkut jo pelkäsivätkin, masennus ja motivaation puute rokottivat innostuneena alkanutta ryhmää matkan varrella. Myös uusia kurssilaisia tuli kurssin kuluessa, ja heillä oli erilainen asenne toiminnallisiin sessioihin kuin toisilla, joiden motivointi oli tehty ensimmäisellä kerralla. Koskaan ei siis tiennyt, ketä on paikalla ja onko mukana uusia. Ryhmä kokoontui yhteensä kuusi kertaa kerran kuussa elokuun 2004-tammikuun 2005 aikana kolme tuntia kerrallaan. Koska toiminnallisuus koettiin ryhmässä hankalaksi, projektikouluttaja katsoi loppuvaiheessa tärkeäksi olla vaan läsnä ja kuunnella nuorten tarinoita. Kevään päätteeksi tälle ryhmälle oli Tarinakattila-ryhmän tarinateatteriesitys, jossa he saivat kertoa vuodestaan Takovassa. Esitys toimi erittäin hyvin ja nuoret pitivät siitä – nekin, jotka aluksi olivat vähän varautuneita.

6.2.7. Tyttöjen tarinateatterikurssi

Kiinnostaako näyttämöilmaisu, improvisaatio, tarinat?

TARINATEATTERIKURSSI TYTÖILLE 13-15v.

Tarinateatteri on improvisaatioteatterin laji, jossa näyttelijät tekevät näyttämölle yleisön kertomia tositarinoita.

Tällä kurssilla kokeillaan, mitä on olla tarinateatterinäyttelijä. Opetellaan näyttämöilmaisu, harjoitellaan improvisaatiota, opitaan tarinateatteritekniikoita, kuullaan ja kerrotaan tarinoita!

Tarinateatterikurssi kokoontuu torstaisin (alkaen 10.2.2005)

10 kertaa klo 17.30–19 Yliopistonkatu 60A, 7 krs., Pirkanmaan Ihmissuhdetyön ry:n tilat.

Mukaan mahtuu 12 tyttöä. Osallistumismaksu 10e. Kurssilla toimivat kouluttajina Tarinakattila-tarinateatteriryhmän näyttelijät Anu Sistonen ja Lotta Mikkonen. Ennakkotietoja tai – taitoja ei tarvita.

Kurssin järjestää Tarinakattila-projekti. Tiedustelut ja ilmoittautumiset (mahdollisimmin pian!) projektikouluttaja Riitta Harilo p. 050 4606028 (myös tekstarina).

(kurssimainos)

Tyttöjen tarinateatterikurssia yritettiin useampana vuonna ja viimein keväällä 2005 sellainen toteutettiin. Mukaan ilmoittautui kuusi tyttöä, joista neljä jatkoi kurssin loppuun. Tytöt olivat 13-15v. Kurssia vetivät kaksi Tarinakattilan esiintyvän ryhmän näyttelijää. Ryhmässä tehtiin improvisaatio-, draama- ja tarinateatteriharjoituksia. Kurssin ohjaajat tekivät kurssilaisille tarinateatterista ja tekemistään harjoituksista tietopakettivihkosen.

Tytöt olivat kokeneet kurssin sekä kivana, ja paikoin tylsänä. Se ei käynyt palautteista ilmi, mikä oli ollut tylsää. Ryhmän pienuus vaikutti siihen, mitä kaikkea ryhmässä saattoi tehdä ja se myös välillä turhautti ryhmän vetäjiä. Myös tyttöjen ikä saattoi vaikuttaa asiaan, vanhemmat tytöt olisivat ehkä saattaneet saada enemmän tämän tyyppisestä työskentelystä.

Jostain syystä tämän tyyppistä tarinateatterikurssia oli vaikea järjestää. Yksittäisiä kyselyitä tuli vuosien varrella, mutta ei niin runsaasti, että ryhmä olisi tullut helposti kasaan. Tämä pieni ryhmä syntyi toisella yrityskerralla.

6.2.8. Muut ryhmäkokeilut

Tarinakattilan puitteissa yritettiin saada kasaan kaksi muuta nuorten tarinateatterikurssia, mutta niihin ei löytynyt tarpeeksi osallistujia. Jos olisi ollut enemmän aikaa panostaa markkinointiin ja esim. työntekijän henkilökohtaisiin infoihin erilaisille kohderyhmille, ryhmään varmasti olisi löytynyt kiinnostusta. Pelkällä ilmoituksella nuoret eivät saa käsitystä, mistä on kysymys, eikä tarinateatteriryhmä välttämättä kuulosta nuorten korvissa kovin vetovoimaiselta. Tietyissä ikävaiheissa myös esiintyminen on kynnyksen takana.

Näitä kahta ryhmää yritettiin saada Tasatammi-projektiin ja mamu - ja muille oppilaille Sampolan kouluun Tampereelle. Ryhmiä olisivat ohjanneet Tarinakattila-projektista kaksi näyttelijää.

6.3. Tarinateatteriesitykset

Tarinateatteriesitykset:

Tarinateatteriesitysten tavoitteena on antaa nuorille mahdollisuus yhteisönä tutkia heille tärkeitä ja ajankohtaisia nuoruuteen liittyviä teemoja.

(Tarinakattila-projekti: Tavoitteet ja niiden arviointiperusteet / Riitta Harilo 2003)

Tarinakattila-projektin keskeinen tarjottava tuote oli tarinateatteriesitykset.

Tarinateatteriesityksen avulla tarjottiin nuorille mahdollisuus tutkia elämäänsä ja tilannettaan siten, että nuoret kertovat ja Tarinakattila-ryhmä esitti kerrotun näyttämölle. Esityksiä oli Tarinakattila-projektissa yhteensä 61, joista 55 teki esiintyvä ryhmä, kolme sijaishuollon koulutusryhmä. Projektin ensimmäisen toimintavuoden aikana kolme esitystä ostettiin tamperelaisilta tarinateatteriryhmiltä vaiheessa, jolloin projektin oma ryhmä oli uusi eikä vielä esitysvalmis. Liitteenä on tilasto esityksistä, tilaajista, kohderyhmästä, teemasta.

Esitysten hinta

Tarinateatteriesitykset tarjottiin alkuvaiheessa ilmaiseksi, projektin jatkuessa ryhdyttiin ottamaan pientä korvausta 100-200e/esitys + matkat Tampereen ulkopuolelle. Muutama esitys tehtiin kalliimmalla hinnalla (600-750e) ohi kohderyhmän ansaitsemistarkoituksessa, jotta se mahdollistaisi projektin puitteissa tehtäviä kulttuurinvaihto- ja opintomatkoja. Kaiken kaikkiaan projekti sai esityksistä tuottoa toimintakautensa aikana 3950e.

Esitysten markkinointi

Projektin tuotteita markkinoitiin ensimmäisessä vaiheessa keväällä 2003. Kutsu tiedotustilaisuuteen lähetettiin tamperelaisten yläkoulujen ja lukioiden rehtoreille, koulukuraattoreille, terveydenhoitajille, perhetukikeskusten työntekijöille ja seurakunnan työntekijöille. Tässä vaiheessa markkinoitiin esityksiä, ryhmiä ja teematyöskentelyjä. Toisessa vaiheessa syksyllä 2004 markkinoitiin esityksiä samalle kohderyhmälle mm. vieraillemalla yläkoulun rehtorien kokouksessa ja terveydenhoitajien aluekokouksissa. 2005 siirryttiin Tampereen ympäristökuntiin ja markkinoitiin esityksiä alakoulun 6:sille luokille ja yläkoululaisille Nokialle, Ylöjärvelle ja Lempäälään. Pääpaino projektituotteiden markkinoinnissa oli tässä vaiheessa esitysten tarjoamisessa. Joitain esityksiä matkan varrella tuli myös projektikouluttajan jo olemassa olevista yhteyksistä.

Markkinointi aloitettiin kirjeitse ja sähköpostitse. Niihin ei kuitenkaan tullut juurikaan vastauksia ja syyksi todettiin se, että markkinoinnin kohteen oli vaikea hahmottaa mitä tarjottiin. Käsite tarinateatteri oli useimmille outo. Työkiireiden paineessa kirje tai sähköposti hukkui vastaanottajalta jonnekin, koska sen tarjoamat mahdollisuudet eivät auenneet ensi lukemalla, varsinkaan jos vastaanottajalla ei ollut käsitystä tarinateatterista. Senpä takia projektikouluttaja totesi, ettei voi jäädä odottamaan yhteydenottoja, vaan hän soitti tarjousviestinsä perään. Nämä puhelinsoitot ja myös henkilökohtaiset esittelykäynnit auttoivat, tarjottu tuote (tarinateatteriesitys) avautui, ja vastaanottaja hahmotti sille tarpeen. Myös alkuvaiheen esittelytilaisuudet kutsuvieraille toivat joitain yhteyksiä.

Tilaajat ja kohderyhmät

Esityksiä tehtiin yläkouluihin, alakoulun 6. luokille, perhetukikeskusiin, muihin projekteihin, ammattioppilaitoksiin, nuorisoneuvolaan ja muihin yhteisöihin. Kohderyhmänä oli 12-26v nuoria ja nuoria aikuisia, nuorten vanhempia ja nuorten kanssa työskenteleviä aikuisia. Tarinateatteriesityksiä näki yhteensä 1975 hlöä.

Esitysten arviointi

Esityksistä kerättiin palautteita. Tilaajalle oli oma palautelomakkeensa ja yleisölle omansa. Isoista esityksistä kerättiin palaute vain tilaajalta. Joistain esityksistä palautetta ei kerätty tai sitä ei saatu.

5.3.1. Esitykset nuorille

Nuoruus on aikaa, jolloin nuori rakentaa arvomaailmaansa ja tekee elämässään monenlaisia valintojaan. Hän yrittää löytää paikkansa ryhmässä ja maailmassa, hahmottaa mitä elämältä haluaa ja mitä se voi tarjota. Nuoruusiässä ilmenee osalla myös ongelmia, joista opettajat ja kuraattorit kokevat huolta, mutta mahdollisuudet auttaa oppilaita koulun puitteissa ovat rajalliset. Koulussa huolta aiheuttavia asioita ovat mm. poissaolot, päihteiden käyttö (ja sen vaikutus koulutyöhön), yleinen käyttäytyminen, oppilaiden keskinäiset suhteet.

Tarinakattila-ryhmä esiintyi näihin asioihin liittyen mm. teemoilla Elämän valinnat, Nuoruus, Tulevaisuus, Hyvä luokkahenki, Hyvät tavat. Lisäksi esityksiä tilattiin suoraan erilaisille kohderyhmille esim. maahanmuuttajanuoret, koulusta luvatta poissaolevat tytöt, tappelevat pojat. Tämän lisäksi projekti itse ehdotti esityksiä kouluille nivelvaiheen luokille; 6:sille ja 9:sille luokille, joiden kanssa käsiteltiin tulevia muutoksia koulumaailmassa. Nuorille esityksiä projektin toiminnan aikana oli 36. Nuorille esitysten pituus oli yleensä oppitunnin mittainen 45 min.

Palautteesta

Kaikki palaute oli arvokasta, sillä se auttoi kehittämään tarinateatteria sellaiseen muotoon, joka olisi käyttökelpoista nuorille. Palautteen lukeminen tarvitsi aina laajempaa esityksen prosessointikykyä. Jos esitys oli nuorten mielestä outo tai tylsä, oliko esitys oikeasti ollut outo tai tylsä, vai oliko sen sijaan jäänyt nuoret valmistelematta esitykseen (liikaa ennakkoluuloja ja uuden asian jännittämistä), oliko yleisömäärä liian suuri ja osa katsojista liian kaukana esiintyjistä, (seuraamisen intensiteetti oli hellittänyt). Palautteen myötä nousi tärkeäksi aina esitystä valmisteltaessa huomioida, että esitystä ympäröivät puitteet olivat kunnossa. Toiseksi palautetta lukiessa oli ohjaajan aina syytä tutkia ja reflektoida toimiaan, sillä hän oli keskeinen henkilö esityksen seremoniamestarina ja kysymysten herättäjänä. Kuinka hän ottaa kontaktin yleisöön, miten saa kiinnostuksen heräämään, mitä hän yleisöltä kysyy, miten johdattelee teeman kulkua esityksen aikana. Tässä ohjaajalla oli apuna työnohjaus. Kolmanneksi huomattiin, että esitykset oli syytä käydä läpi ohjaajan kanssa seuraavissa ryhmän harjoituksissa; kuulla esiintyjien tuntemukset ja käsitykset siitä, mikä toimi ja mikä ei. Niitä kohtia, joissa tuntui, ettei esitys toiminut, kohtauksia saatettiin harjoituksissa tehdä uudestaan ja tutkia, mistä oli esitysteknisesti kysymys jossain kohtauksissa ja miten sen olisi voinut tehdä toisin. Näistä palautteiden prosessoinneista syntyneistä kehittämistuloksista enemmän kappaleessa 9.

Nuorten antama palaute

Nuorten palautteissa kysyttiin miten he kokivat tarinateatteriesityksen, oliko esityksen teema heille ajankohtainen, ehdotuksia teemoiksi nuorten esityksiin ja kokemuksesta

tarinankertojana ja katsojana. Lisäksi sai halutessaan antaa vielä palautetta esiintyvälle ryhmälle. Näillä kysymyksillä yritettiin saada käsitystä siitä, miten nuoret olivat kokeneet esityksen, millaista oli kertoa tarinaansa ja oliko heillä visioita, minkä muun teeman käsittelyssä tarinateatteria voisi käyttää. Palaute oli selkeästi parempaa sellaisissa esityksissä, jotka olivat ennakkoon pohjustettu yleisölle hyvin.

Nuoret vastaanottivat tarinateatteriesityksen pääsääntöisesti positiivisesti. Syitä oli mm.

- vaihtelu, poikkeama koulupäivään:
 - "Oli kivan erilainen tunti!"
 - "Todella mielenkiintoista oli..."
 - "Ihanaa vaihtelua ja erittäin mielenkiintoista!"
 - "Se oli kivaa, kerrankin jotain erilaista."
 - "Esitys oli hauska, kerrankin jotain hauskaa tylsään koulupäivään."
- huumori ja esitysten hauskuus
 - "Tarinatatteriesitys oli hauska."
 - "Yleisönä oli mielestäni hauska olla. Esitykset olivat myös hauskoja."
 - "Se oli todella kivaa olla siellä yleisönä ja esitykset oli hauskoja."
 - "Se oli tosi kivaa. Naurettiin aika paljon."
- esiintyvän ryhmän työskentely
 - "Se oli tosi hauskaa. Ja ne esittäjät olivat tosi hyviä."
 - "Te yhdessä kokonaisuudessa sovitte sinne oikein hyvin. Näyttelijät olivat oikein hyviä."
 - "Kaikille: olitte mahtavia."
 - "Oli tosi kiva kattella, ku toiset esitti tosi hyvin."
 - "Olette hurjan rohkeita näyttelijöitä"
 - "Ohjaaja oli ainakin hyvä, sai puhumaan. Näyttelijätkin oli kyllä hyviä."
 - "He olivat hyviä näyttelijöitä, kun sai päähänsä semmoisia asioita."
 - "Mahtavalta. Tuli ihan itseni mieleen."

Uusi menetelmä herätti monenlaisia ajatuksia, jopa samassa esityksessä:

- "Outoa ja kivaa ja osuvaa."
- "Tylsää."
- "Tosi kivaa parempaa saa etsiä siis tosi kivaa."
- "Se oli kivempaa kuin luulin. Hieno idea saada se tänne kouluun."
- "Todella outoa! Kyl sen nyt tuskissaan kattoo...parempi se oli kun matikantunti."
- "Minusta oli aika kivaa ja jännää, koska ei tiennyt, mitä tapahtuu."
- "Jotkut kohdat olivat outoja. En pidä paljoakaan esittämisestä."
- "Kivaa. Hauskaa oli kattoo, ku ne esitti meitä."
- "Tää idea on selkee; ja hauskaakin oli!"

Omien ajatusten kertominen oli joillekin helppoa, joillekin vaikeaa:

- "Helppoa."
- "Kertominen ei ollut helppoa eikä vaikeaa, mutta siltä väliltä."
- "Olisi, koska se on noloa."
- "Oli helppoa kertoa yleisön kuullen, mutta en tiedä miksi."
- "Se olisi vaikeaa, koska minua jännittäisi."

Yleisesti ottaen teemaa, jota käsiteltiin pidettiin ajankohtaisena:

- "Tää oli hyvä."
- "Oli aika paljon, kun niitä poissaoloja on tullut aikas paljon."

"Teema oli ajankohtainen ja sopiva."

"Kyllä se oli ihan hyvä. Mä olen ainakin pohtinut paljon tulevaisuuteen liittyvää." (esityksestä 9. luokkalaisille)

"Teema oli hyvä, parempaa ei voisi olla."

Nuoret ehdottivat seuraavanlaisia teemoja, minkä käsittelyyn tarinateatteri sopisi:

"Sellaisten, joissa puitaisiin elämän iloja ja suruja."

"No vähä kaikkien."

"Juuri nämä lintsaukset ja muut asiat..."

"Juuri semmotteet, jotka on nuoren ongelmia."

"Kotona ongelmia, koulussa, masennus."

"Esittää nuorille just tällaista, että me opittais jotain (palaute poissaoloja käsittelevästä esityksestä)."

"Päihteiden."

"Jaa... no ehkä sellaisten, joista on muuten hankala puhua, tai ei vaan tule puhuttua. Esim. rasismi, nuorten asema, sodat..."

"Valintojen, kuten tässä esityksessä."

"Kaikkien ongelmien, joita ei muuten uskalla ilmaista."

"Ihmisten huolet ja haaveet ja ahdistukset."

"Terapia."

"Joidenkin riitojen. Olisi helppo huomata kuinka tyhmää on riidellä."

"Hauskojen."

"Nuoriso ja vanhemmat"

"No ainakin se olisi hyvä ihmissuhdejutuissa."

"Ehkä semmosten, mistä ei muuten paljon puhuta vaikka pitäis."

"No vaikka koulusta. Jos joku vaikka pelkää jotain tai just koulukiusaamisesta."

"Yhteishengen luominen".

Nuorten esittämät teemat ovat jotkut erittäin haastavia ja isoja. Kun he sellaisia ehdottavat, heillä olisi ilmeisesti halu niistä jotenkin keskustella. Tämä asettaa suuren haasteen. Miten saada tarinateatterissa luoduksi sellaiset puitteet ja turvallisuus, että tämä olisi mahdollista? Olisiko vaikeiden teemojen esitysten jälkeen tarjottava jonkinlaista jatkokyöskentelyä? Tästä kysymyksestä jotain ehdotuksia kehittämistuloksissa kohdassa 9.

Miten tarinateatteriesitys tai -esitykset pitkässä juoksussa vaikuttavat. Sitä on vaikea tässä raportissa arvioida ilman perusteellisempaa seurantatutkimusta, mutta joitain kommentteja tuli esityksen välittömistä vaikutuksista:

"Mahtava esitys. Aloin todella miettimään omaa koulunkäyntiä. Nyt pitäis kai tehdä asialle jotain. KIITOS TELLE!!!

"Olen ajatellut jo etteikö tähän aiheeseen millään lailla puututa! Nyt olen tyytyväinen. (esitys käsitteli tyttöjen poissaoloja koulusta ja asioihin oli koulusta kyllä puututtu...)

Monet nuoret toivoivat lisää esityksiä ja suosittelivat sitä laajemmaltikin:

"Tällaisia tunteja voisi olla enemmänkin."

"Olitte loistavia. Lisää tällaista."

"Sais olla vähän pitempiä esityksiä ja ei tunniksi vaan kaks tunti ois kiva."

"Tarinatatteri voisi käydä ympäri Suomea ja ympäri kouluja."

Tilaaajan palaute

Tilaaajan palautteessa kysyttiin tavoitteiden toteutumisesta, mitä nuoret ovat jälkeensä puhuneet, onko esitykseen liittyen noussut joitain kysymyksiä, luuleeko tilaaja vielä ryhmän kaipaavan jotain työskentelyä, vastasiko tarinateatteri odotuksia ja miten haluaa olla yhteydessä projektiin jatkossa. Tilaaajan palautelomake oli kaksisivuinen ja ehkä täyttäjän kannalta liian pitkä ja kysymykset epätarkkoja. Mitkä olisivat olleet esim. kolme sellaista kysymystä, joihin olisi ollut helppo nopeasti vastata. Näiden kysymysten pohjalta oli myös vaikea tehdä yhteenvetoa. Jos palautetta ei pyytänyt heti, se useasti jäi tilaajalta lähettämättä jälkikäteen. Tilaaajan kanssa ennakkokeskustelut olivat tärkeitä, joissa tarkennettiin tavoitteita ja puitteita

Yleisesti ottaen tilaajat olivat olleet tyytyväisiä. Isommissa Elämän valinnat - esityksissä joistakin tuli palaute, että tilaajat olivat odottaneet asioiden syvällisempää käsittelyä, mihin esityksessä oli päästy. Tilaajat olivat myös pitäneet vaihtelusta koulun arkeen ja siitä, että nuoret olivat saaneet mahdollisuuden pohtia asioita tällä tavoin. Yleisesti ottaen jäi sellainen tuntuma, että tilaajien tavoitteet esitykselle olivat suuremmat kuin yleisön, jolla ei tavoitteita juurikaan ollut. Sen vuoksi esitys yleisölle on useimmiten ollut positiivinen yllätys ja tilaaja oli peilannut sitä odotuksiinsa.

5.3.2. Esitykset aikuisille

Vanhempien esityksissä kanssa käsiteltiin vanhemmuutta ja sen kysymyksiä sekä sitä, millaista on olla murrosikäisten vanhempana. Nuorten kanssa työskentelevien kanssa tutkittiin tarinateatteriesitysten keinoin ammatillisia kysymyksiä liittyen nuorten kanssa työskentelyyn. Tarinakattila esiintyi projektin puitteissa aikuisille ainoastaan nuoriin liittyvän teeman kanssa. Jos teema oli joku muu, se katsottiin silloin varainhankintaesitykseksi ja taksa oli myös sen mukainen. Aikuisten esitysten tilaajina olivat koulut, kouluun liittyvät projektit ja perhetukikeskukset.

Aikuiset vastaanottivat esitykset yleensä erittäin positiivisesti. Mitä pienempi yleisö, sitä helpompi ihmisten oli kertoa tarinoitaan. Tarinateatteri aluksi vähän oudoksutti, mutta siitä tykättiin, kun päästiin selville, miten se toimi:

”Uusi juttu minulle, ajattelin, että mikä ihmeen tarinateatteri? Hyvä juttu!!!”

”Alussa outoa, mutta hauskaa, kun siihen pääsi kiinni.”

”Aluksi outoa, mutta lopulta erittäin osuvaa, kivaa ja ammattitaitoista.”

Aikuisten esitysten teemat liittyivät vanhemmuuteen, oman nuoruuden muistoihin, nuorten elämään nyt, työhön nuorten kanssa. Projektin puitteissa aikuisille tarjottujen esityksen teema oli helppo valita, koska sen oli liityttävä nuoriin. Se koettiin tarjotuissa esityksissä ajankohtaiseksi.

”Teema oli erittäin ajankohtainen.”

”Hyvä teema, osuva tähän ajankohtaan.”

”Ajankohtainen aihe, käsitteli juuri oikeata aihetta.”

Aikuisille esityksiä oli yhteensä 15

5.3.3. Avoimet yleisesitykset

Tarinakattila-projektin esiintyvä ryhmä järjesti toimintavuosiensa aikana avoimia esityksiä, jotta myös muilla kuin projektin kohderyhmällä oli mahdollisuus nähdä ryhmän esityksiä. Näitä esityksiä markkinoitiin tarinateatterin postituslistalla ja omaisille. Esityksissä oli usein pieni ovi- tai teemaksu. Kaksi näistä esityksistä pidettiin yhdessä italialaisten nuorten ryhmän kanssa. Yhteensä avoimia esityksiä järjestettiin kahdeksan.

5.3.4. Esitykset vuosittain

Esitykset 2003

Yhteistyökumppanit:

Tampereen Rudolf Steinerkoulu

Klassinen koulu, Tampere

Raholan perhetukikeskus, Tampere

esityksiä yhteensä 7, yleisöä 319

esityksiä nuorille 4

– kouluissa 8. luokkalaiset

esityksiä nuorten kanssa työskenteleville 3

– perhetukikeskuksen työntekijöitä

Projekti aloitti varsinaiset esiintymiset syksyllä 2003. Näistä esityksistä Tarinakattilan esiintyvä ryhmä teki neljä, loput kolme tilattiin muilta ryhmiltä. Elämän valinnat oli esitysten teema ja se tuntui innostavan nuoria. Aihetta tarjoamista päätettiin jatkaa muiden koulujen 8. luokille Tampereella.

Esitykset 2004

esityksiä yhteensä 20, yleisöä 776

Yhteistyökumppanit:

Metsolan ja Leinolan perhetukikeskukset, Tampere

Koho-projekti, Siltavalmennus ry, Tampere

Pyynikin ammattioppilaitos

Kalevan perhetukikeskus, Tampere

Raholan perhetukikeskus, Tampere

Tampereen terveydenhuolto-oppilaitos

Kupolin nuorisokeskus, Tampere

Tasatammi-projekti, Tampere

Ristinarkun koulu, Tampere

Tammerkosken koulu, Tampere

Kaukajärven koulu, Tampere

esityksiä nuorille 12

– kouluissa 8. luokkalaiset

- perhetukikeskuksen nuoria
 - nuorisokeskuksen nuoria
 - maahanmuuttajanuoria
 - keskiasteen ammatilukio-opiskelijoita
- esityksiä aikuisille 5
- 8. luokkalaisten vanhempia
 - perhetukikeskuksen avotyön vanhempia
- avoimia yleisöesityksiä 3

2004 vuoden aikana esityksiä oli nuorisoryhmille tulevaisuudesta, maahanmuuttajanuorille elämästä Suomessa, lukio-asteen luokille koulunkäyntiin liittyvistä kysymyksistä, ja 2-3 luokan kokoisille 8. luokan oppilasryhmille valinnoista ja hyvistä tavoista. Esitysten prosessoinnin tuloksena todettiin, että pienemmille nuorten ryhmille oli mukavampaa esiintyä. Palaute yleisöltä oli myös positiivisempaa pienissä esityksissä (max. yksi koululuokka). Esiintyjät saivat paremman kontaktin nuoriin ja nuoretkin vaikuttivat rentoutuneemmilta, kun tunsivat pienissä ryhmissä toisensa. Tästä kokemuksesta viisaampina päätimme seuraavana vuonna esiintyä vain luokan kokoisille oppilasryhmille ja kokeilla myös jonkinlaista jatkuvuutta samalle ryhmälle.

Esitykset 2005

esityksiä yhteensä 34, yleisöä 880

Yhteistyökumppanit:

Tampereen normaalikoulu
Sampolan maahanmuuttajaluokat, Tampere
Kuusikon nuorisokoti
Nokianvirran koulu, Nokia
Takova-projekti
Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus
Alhonnaityn alakoulu, Nokia
Lempoisten koulu, Lempäälä
Hyhkyn koulu, Tampere
Siivikkalan koulu, Ylöjärvi
Tampereen kaupungin nuorisoneuvola
Tesomajärven koulu
Tampereen Rudolf Steiner-koulu
Metsolan perhetukikeskus, Tampere
Takova-projekti, Siltavalmennus ry, Tampere
Suomen Lähetysseura
Kaarilan koulu, Tampere

esityksiä nuorille 20

- nuorisokodin koulun nuoria ja työntekijöitä
- Takova-projektin nuoria
- maahanmuuttajanuorten luokat ja tukioppilaita
- harjaantumiskoulun nuoria
- 6. luokan oppilaita
- 7. luokan oppilaita
- 8. luokan oppilaita

- 9. luokan oppilaita
 - valinnaisaineen opiskelijoita yläkoulu (psykologia)
 - perhetukikeskuksen nuoria
 - yläkoulun tyttöjä ja poikia eri luokilta
- esityksiä aikuisille 7
- alakoulun vanhempia
 - yläkoulun vanhempia
 - kehitysvammaisten nuorten vanhempia
 - nuorisoneuvolan yhteistyökumppaneita
- teemaesityksiä muille yhteisöille varainhankinta tarkoituksessa 2
avoimia yleisöesityksiä 5

Yhteensä

esityksiä 61, yleisöä 1975

nuorille 36

aikuisille 15

avoimia esityksiä 8

varainhankinta esityksiä 2

2005 oli vilkas esiintymisvuosi. Sinä vuonna esiinnyttiin mm. yläkoulun psykologian tuntien yhteydessä esim. etiikan kysymyksistä, nuorisokodin koulun oppilaille, perhetukikeskuksen nuorille, alakoulun ja yläkoulun nivelvaiheen (6. ja 9. luokat) oppilaille, vanhempainilloissa ja tehtiin täsmäesityksiä (esitys, jossa nostettiin esille jokin aihe tai ongelma ryhmälle, jota se koskettaa, esim. poissaolot koulussa). Lisäksi projektin puitteissa esiinnyttiin myös Italiassa ja Intiassa. 2006 vuoden puolella oli kahden ryhmän päätösesitykset. Tämä vuosi oli kokemusten, kehittämisen ja kokeilemisen vuosi, joka antoi paljon ideoita ja synnytti kehittämistuloksia.

6.4. Teematyöskentelyt

Tarinakattila-projektia pyydettiin työskentelemään ammattioppilaitoksen lukio-ammattilinjan yhden luokan kanssa yhteishengestä. Luokassa oli kärjistynyt tilanne joidenkin oppilaiden välillä ja sitä asiaa haluttiin jollain tavalla työstää. Projektikouluttaja työskenteli ensin pari tuntia luokan kanssa ryhmäytymisen kanssa kartoittaen samalla ongelmaa, sen laatua ja oppilaiden ajatuksia luokan hengestä. Tauon jälkeen ryhmälle oli tarinateatteriesitys.

Projektikouluttaja on ollut yhteydessä luokanvalvojaan vuosien varrella ja ryhmä on päässyt silloisesta tilanteesta paljon eteenpäin. Luokanvalvojan mukaan teematyöskentelyllä oli asiaan apua. Tällaisia teematyöskentelyjä olisi suonut olevan tämän projektin puitteissa enemmänkin, sillä olisi ollut mielenkiintoista kehittää tarinateatterin soveltuvuutta ongelmanratkaisussa osana muuta työskentelyä. Kehittämistuloksissa todetaankin, että jonkun ongelman käsittely vaatii aina muutakin työskentelyä kuin pelkän tarinateatteriesityksen. Ikävä kyllä projektin resurssit eivät riittäneet markkinoimaan teematyöskentelyjä enempää.

7. Kansainväliset yhteydet

Tarinakattila-projekti solmi toimintavuosiensa aikana yhteyksiä Italiaan ja Intiaan ihmisiin ja ryhmiin, jotka tekivät työtä lasten ja nuorten kanssa tarinateatterin keinoin. Molemmista maista vierailtiin erilaisin kokoonpanoin tutustumassa heidän työhön ja Italiasta nuorten tarinateatteriryhmä vieraili Suomessa Tarinakattilan esiintyvän ryhmän vieraana. Tämä lisäksi Tarinakattilan esiintyvä ryhmä oli jäsenenä sekä suomalaisessa että kansainvälisessä tarinateatteriverkossa.

7.1. Italia

Ajatus yhteydestä jonkun toisen maan nuorten tarinateatteriryhmään konkretisoitui, kun Tarinakattilaryhmän esiintyvän ryhmän jäsen Anniina Kettula lähti opiskeluaikana alkuvuodesta 2005 harjoittelemaan kolmeksi kuukaudeksi Italiaan Sondrioon psykodraamaohjaaja ja tarinateatteriohjaaja Nadia Lottin oppilaaksi. Anniinan harjoittelupaikan löytymiseen ja saamiseen vaikutti keskeisesti projektikouluttajien yhteydet muiden maiden tarinateatteriohjaajiin.

Nadialla oli useita tarinateatteriryhmiä, joista yksi oli nuorten ryhmä. Palattuaan harjoittelusta Anniinalla oli idea vaihdosta: italialainen nuorten ryhmä tulisi kesällä 2005 Suomeen ja Tarinakattila-ryhmä menisi alkusyksystä 2005 Italiaan. Tavoitteena tapaamiselle olisi kokemusten vaihto, yhdessä esiintyminen ja myös jonkun tällaisen kohottavan kokemuksen tarjoaminen paljon työtä tehneelle Tarinakattila-ryhmälle. Ajatus oli, että me hoidamme italialaisten ohjelman, majoituksen ja ruokailun täällä Suomessa ja vastaavasti italialaiset hoitavat meidän ohjelman ja yöspidon Italiassa.

Italialaiset saapuivat Suomeen heinäkuussa ja viipyivät täällä 6 päivää. Mukana oli kaksi aikuista ja kahdeksan nuorta. Ohjelmassa oli yhteistreenit, yhteisesitys, Tampereen nähtävyyksien esittelyä, yöretki järven rannalla saunomisineen ja ”suomi-italia”- jalkapallo-ottelu. Italiaan matkasi projektikouluttaja ja 10 ryhmäläistä. Italiassa teimme kaksi vuoristoretkeä, vierailimme Como-järvellä, treenasimme ja esiinnyimme yhdessä.

Tämä kansainvälinen vaihto ja ennen kaikkea matka Italiaan oli Tarinakattila-ryhmäläisten kokemuksissa hieno ja upea palkintomatka. Työtä oli tehty paljon ja se oli vaatinut kaikilta voimia. Matka Italiaan ja vieraanvaraisuus ja kontaktit siellä olivat ryhmälle kokemus, joka teki projektin elämänkaareen hienon nousukohtan. Tarinakattila-ryhmäläisille oli myös merkittävää nähdä, että muualla maailmalla tehdään myös tarinateatteria ja he voivat niillä taidoilla liittyä ja tehdä yhdessä myös muun maalaisten tarinateatterin tekijöiden kanssa.

7.2. Intia

Pirkanmaan Ihmissuhdetyön Tarinakattila ja Lyönnistä Puheeksi – projektit päättivät yhdessä toteuttaa tutustumismatkan Intiaan vastaavanlaiseen työhön, mitä projektien puitteissa on tehty Suomessa. Tarkoituksena oli jakaa ja tutustua, ja puolin ja toisin antaa ideoita ja innovaatiota.

Mukaan seurueeseen lähti yhdistyksen jäseniä, molempien projektien ohjausryhmistä yksi henkilö (Tarinakattila – projektiryhmästä Tampereen kaupungin

sosiaalipalvelupäällikkö Mirja Saarni ja Lyönnistä puheeksi – projektiryhmästä Tampereen kaupunginvaltuutettu, sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja Riitta Ollila) sekä Tarinakattila-projektin vapaaehtoisista yksi henkilö. Projektikouluttajien lisäksi yhteensä 11 henkilöä, jotka kaikki olivat enemmän tai vähemmän tarinateatterin harrastajia ja sosiaalialoilla työskenteleviä ammattilaisia.

Projekti maksoi projektikouluttajan ja puoliksi Lyönnistä Puheeksi- projektin kanssa yhdistyksen toiminnanjohtajan Arja Hämäläisen matkat, päivärahat, majoituksen ja kuljetukset eri tutustumispaikkoihin. Tarinakattilan vapaaehtoisen jäsenen (joka ei ollut osallistunut esiintyvän ryhmän yhteiseen Italian matkaan) matkaa tuettiin 200e:lla, joka katsottiin suunnilleen samansuuruiseksi osuudeksi kuin niille ryhmän jäsenille, jotka olivat Italiassa. Muut osallistujat maksoivat matkansa, majoittumisensa ja kulunsa Intiassa itse. Projekti tarjosi heille järjestetyn ohjelman, josta vastasivat Lyönnistä Puheeksi- ja Tarinakattila- projektien projektikouluttajat yhdessä.

Intiaan päädyttiin useasta syystä. Ensinnäkin sinne oli olemassa valmiit tarinateatteriyhteydet, sillä Tarinakattilan projektikouluttaja oli opiskellut tarinateatteria USA:ssa yhdessä intialaisen kollegansa Cyril Alexander kanssa 2002. Intia on maa, jossa sosiaalityötä tehdään erilaiselta pohjalta kuin Suomessa. Sosiaalityön käytäntö on siellä erilaisten järjestöjen hallussa ja siellä tehdään monenlaista mielenkiintoista avustustyötä, - myös tavoilla, jotka ovat suomalaisittain uusia ja innovatiivisia. Intialainen mielenkiintoinen ja kirjava kulttuuri tuo myös oman lisänsä sosiaalityön kulttuuriin. Vaikka Intiaan matkat maksoivatkin enemmän kuin esim. Eurooppaan, muut kulut (hotelli, ruoka, kuljetus) olivat Eurooppaa huomattavasti halvemmat.

Vierailukohteet Intiassa

Vierailimme Chennain kaupungissa ja Rajalipattyn kylässä lähellä Trichyn kaupunkia. Tutustumiskohteita järjestivät ryhmällemme Pelastakaa Lapset ry:n paikallinen työntekijä Sandhya Krisnan ja tarinateatteriohjaaja Cyril Alexander, jonka ryhmän kanssa meillä oli myös yhteiset treenit ja esitys. Vierailuviikkomme oli tiivis. Olimme sunnuntaina 3.12. perillä ja majoittautumisen ja lepäämisen jälkeen tapasimme Sandhyan ja Cyrilin päivällisellä.

Maanantaina 4.12.vierailimme Karunalaya-projektissa, missä tehtiin työtä kotoa karanneiden poikien ja heidän perheittensä parissa. Pojat olivat karanneet kotoa esim. vanhempien alkoholinkäytön, köyhyyden yms. asioiden takia. Karunalaya-projektin työntekijät kävivät etsimässä poikia esim. rautatieasemalta ja rannoilta. He valistivat ihmisiä erilaisilla kaduilla esitettävillä draamoilla. He myös pitivät kaduilla koulua. Tarkoituksena oli auttaa poikien perheitä siten, että pojat pystyisivät muuttamaan takaisin kotiin. Kerroimme projektin työntekijöille projekteistamme. Pidimme pojille myös tarinateatteriesityksen.

home.planet.nl/~j.horstman/Karuen.html

Tiistaina 5.12. vierailimme Tulir-projektin toimistossa. Tulir-projektin tarkoituksena oli tuoda julki lasten hyväksikäyttöä kaikilla tavoilla (seksuaalisesti ja lapsityövoimana). Tutustuimme heidän valistusmateriaaleihinsa, miten asioista kerrotaan esim. kouluissa ja julkisuudessa mm. katumainoksilla. Tämän projektin työ oli lähinnä Lyönnistä-puheeksi-projektin työtä.

www.tulircphcsa.org

Keskiviikkona 6.12. vierailimme Asha Nivas –nimisessä järjestössä. Järjestön tausta oli katolinen, mutta työntekijöiltä tai auttamisen kohteilta ei vaadittu katolista maailmankatsomusta. Järjestö on iso ja toiminta oli monialaista. Tapasimme järjestön perustajan isä Thomasin ja muista työntekijöitä. Kävimme tutustumassa järjestön puitteissa syntyneen naisryhmän perustamaan minimarketin ja järjestön ylläpitämään tyttökotiin (jonne tytöt oli kerätty kadulta). Naisten kaupasta ostimme tavaroita ja muutama meistä sai hennatatuonninkin käteensä. Tyttökodissa esiinnyimme puolin ja toisin, tytöt esittivät meille tansseja ja ryhmämme innostui esittämään laululeikkejä. Mieleenpainuvaa tämän päivän vierailuista oli naisten ylpeys omasta kaupasta ja kovia kokeneiden tyttöjen ilo ja vieraanvaraisuus meitä kohtaan.
www.ashanivas.com

Keskiviikkoiltana lähdimme yöjunalla Trichyn kaupunkiin, jonne saavuimme varhain torstaiaamuna 7.12. Levon jälkeen lähdimme vuokra-autoilla Rajalipattyn kylään, jossa tutustuimme Mactindian – järjestön työhön. Oppaana meillä oli järjestöä edustava tarinateatteriohjaaja Cyril Alexander. Vierailimme vanhainkodissa, jossa asui kuusi omaistensa hylkäämää vanhusta. Saimme tutustua myös luonnonmukaiseen viljelyyn ja lannoittamiseen, jota järjestössä kehitettiin. Vierailimme paikallisessa koulussa, jossa järjestöllä oli lukutaito-opettajia tukemassa lasten lukutaidon oppimista. Kävimme kahdessa pienessä kyläyhteisössä tutustumassa heidän lisäelinkeinoihinsa ja lopuksi kolmannessa kylässä lapset esittelivät meille järjestön kids clubien toimintaa. Esitimme vielä kyläläisille tarinateatteria kuun ja yhden ulkolampun valossa intialaisen tarinateatteriohjaajan Cyrilin johdolla.
www.mactindia.org

Perjantaina 8.12. tutustuimme vielä Trichyn kaupunkiin ja palasimme junalla Chennaihin. Matka kesti 8 tuntia.

Lauantaina 9.12. ryhmällämme oli yhteiset tarinateatteritreenit Cyrilin Sterling-tarinateatteriryhmän kanssa. Tutustuimme ja teimme yhdessä tarinateatteria. Illalla meillä oli esitys Marialaya-järjestön tyttökodissa. Yksi Sterling-ryhmän näyttelijöistä työskenteli tässä järjestössä ja toimi tulkkina (tamili-englanti) suomalaisille näyttelijöille esityksessä. Tytöt vastaanottivat meidät erittäin lämpimästi ja olivat esityksestämme erittäin ilahuneita.
www.marialaya.org

Virallinen ohjelmallinen osuus päättyi tähän. Näimme siis viikon aikana paljon ja tulimme kosketetuksi monella tavalla. Moni asia jäi ajatteluttamaan ja varsinkin sosiokulttuurisesta työstä innostuimme. Miten soveltaa sitä työhön täällä Suomessa? Myös Cyrilin kertomukset siitä, miten he ovat käyttäneet tarinateatteria erilaisissa yhteyksissä, esim. lasten vankiloissa, oli mielenkiintoista kuultavaa. Se auttoi myös jäsentämään Tarinakattilan puitteissa tehtyjä oivalluksia siitä, miten tarinateatteri olisi parhaiten hyödynnettävissä nuorten maailmassa.

7.3. Muut kansainväliset yhteydet

Tarinakattila-projekti on ollut kansainvälisestikin merkittävä projekti nuorten kanssa. Tarkoitus on kirjoittaa siitä vielä kansainvälisen tarinateatteriverkon jäsenlehteen ja saattaa tietyksi Suomessa tehtyjä työtä nuorten kanssa tarinateatterin keinoin.

Tarinakattilan esiintyvä ryhmä oli toimintavuosiensa ajan ryhmäjäsenen kansainvälisessä

tarinateatteriverkossa (International Playback Theatre Network) ja tarinateatterin perustajan Jonathan Foxin tarinateatterikoulun yhteistyöjäsen.

8. Talous

Ray myönsi Tarinakattila-projektille rahoituksen kolmeksi vuodeksi, yhteensä 120 000e. Vuosittain käytävissä on ollut 40 000e. Esitystuottoina on projektille ansaittu 3950e. Varojen käytöstä on tehty vuosittain tilinpäätös selvityksineen ja lopullinen selvitys valmistuu vuoden 2006 loppuun mennessä.

9. Kehittämistuloksia

Nämä kehittämistulokset ovat syntyneet kokemuksista projektin puitteissa toimineista ryhmistä ja tehdyistä esityksistä. Eniten näistä kehittämistuloksista ja toimintamallien syntymisestä on hyötyä jo olemassa oleville tarinateatteriryhmille tai tarinateatterin tekijöille, jotka toivottavasti voivat jatkaa työskentelyssään siitä, mihin Tarinakattila-projektissa on päästy ja hyödyntää työssään Tarinakattila-projektin puitteissa luotuja toimintamalleja, oivalluksia ja ideoita..

9.1. Ryhmät nuorille

Nuorten ryhmissä oli tavoitteena leppoisassa hengessä tehdä ilmaisu- ja tarinateatteriharjoituksia. Tarinateatteri nuoren (12-16v.) harrastuksena ei ollut kovin vetovoimainen ja osoittautuikin projektin puitteissa vaikeaksi järjestää omaa kokoavaa toimintaa. Se olisi vaatinut mittavampaa markkinointia, mihin projektin puitteissa pystyttiin.

Vaikka nuoresta tarinateatterin katsominen on kivaa, sen tekeminen itse oli kuitenkin kynnyksen takana. Kun ryhmä oli koottu vanhemmista nuorista, motivaatio tehdä oli suurempi. Todettiin myös, että tällaisessa ryhmässä etenemis- ja edistymistähti oli huomattavasti hitaampaa kuin esiintyväksi ryhmäksi harjoittelevilla. Ohjaajan oli tyydyttävä pieneltä näyttäviiin edistysaskeleisiin, jotka satoivat olla ryhmäläisen kannalta mullistavan suuria.

Tarinateatterin harrastaminen on pitkässä juoksussa oman itsensä ja rajojensa haastamista, ja kukin käy niitä kohti omassa tahdissaan. Sen vuoksi erityisesti pitkässä tarinateatteriryhmässä oleminen on aina myös kasvuryhmässä olemista. Ryhmän keskinäinen luottamus ja kannustus auttavat ryhmäläistä muuttamaan esim. negatiivisia käsityksiä itsestään. Tarinateatteri on hyödyllistä varsinkin vähän varttuneimmille nuorille (yli 16v.) jotka ovat ylittäneet jo kasvojen menettämisen pelkoaan ja ovat valmiimpia tutkimaan sitä, mihin rohkeus ja taidot kantavat.

Tarinateatteria käyttävän ryhmän onnistumisen tausta on se, että nuoret osallistuvat ryhmään vapaaehtoisesti. He voivat olla paikalla joko tehdäkseen tarinateatteria tai käsitelläkseen asioitaan, joita työstitään myös tarinateatterin keinoin. Se, että nuoria laitetaan tekemään tarinateatteria esim. koululuokassa, missä he eivät ole voineet valita sitä, tuottaa se osassa oppilaista vastustusta ja kurjia kokemuksia, jos ”pakotetaan esiintymään”. Ohjaajalle se aiheuttaa ylimääräistä työtä. Ryhmissä, jotka

eivät ole voineet valita tulemistaan paikalle, voidaan kokeilla erittäin varovaista etenemistä käyttäen paljon lämmittelyharjoituksia ja leikkejä. Tarinateatterin käyttö ryhmässä on aina uudenlaisen keskustelukulttuurin tuomista ryhmään. Mitä avoimempi ryhmä on sille, sitä enemmän siitä on sille hyötyä.

9.2. Ryhmät aikuisille

Tarinateatterista koulutusryhmissä, joissa tavoitteena on saada tarinateatterista työkalua omaan työhön, hyötyy parhaiten henkilö, joka jo valmiiksi työskentelee ryhmien kanssa. Sen, minkä pystyy soveltamaan heti suoraan työhönsä, jää eri tavalla työkaluksi kuin jos se jätetään reserviin odottamaan mahdollisia sopivia aikoja. Pidemmässä ryhmässä tarinateatterista joka tapauksessa hyötyy, vaikei suoraan soveltaisikaan tekniikkana työhönsä. Tarinateatterin tekeminen lisää kuuntelukykyä, oleellisen kuulemista tarinassa, kunnioitusta ja ymmärrystä kanssaihmissiin.

Tarinateatteri ryhmämenetelmänä varsinkin vertaisryhmissä on työnohjauksellista. Siitä voisi kääntää sovelluksen työnohjausryhmät, jotka käyttävät tarinateatteria. Tarinateatteri tuo mukanaan kosketuksen iloon ja spontaanisuuteen, joka tuottaa lisää voimavaroja. Esim. sosiaalityöntekijät, jotka työskentelevät raskaiden ja toivottomalta tuntuvien teemojen ja ihmisten elämäntilanteiden kanssa hyötyvät tämän tyyppisestä työnohjauksellisesta ryhmästä, sillä se auttaa jaksamaan työssä ja antaa mahdollisuuden reflektoida työtään positiivisessa hengessä.

Onko ryhmä koulutusryhmä vai työnohjausryhmä, tekee ryhmään eri sävyn, vaikka työskentelyssä käytettäisiinkin tarinateatteria. Koulutusryhmä keskittyy enemmän oppimaan, arvioimaan, muistamaan, miettimään sovelluksia. Siinä yritetään ottaa haltuun menetelmä. Työnohjauksellinen ryhmä tai kasvuryhmä ei ota paineita tekniikan sovellettavuudesta, vaan käyttää sitä välineenä oppiakseen ymmärtämään työtään, työssä tapahtuneita asioista, ihmissuhteitaan, itseään. Pitkässä ja tiiviissä ryhmässä molemmat puolet ovat mahdollisia (esim. Tarinakattilan esiintyvä ryhmä).

9.3. Esitykset nuorille

Nuorille suunnattujen esitysten kesto oli yleensä oppitunnin mittainen, 45 min, joskus 1h. Tarinateatteri oli nuorille lähes aina uutta ja outoa ja heiltä meni hetki, ennen kuin he pääsivät selville, mitä esityksessä oikein tehdään ja mitä heiltä odotetaan - eli omien ajatusten, tunnelmien ja kokemusten ääneen kertomista. Palautteen perusteella oli yhtä aikaa sekä mukavaa, ja alussa myös hämmentävää, että näyttelijät tekevät kerrotun saman tien näyttämölle. Esityksen kuluessa nuori yleisö pääsi jyvälle, miten tarinateatteriesitys kulkee ja suurin osa esityksen loppuessa oli pitänyt siitä ja olisi toivonut, että esitys olisi kestänyt pitempään. Lähes jokaiseen esitykseen kuitenkin mahtui muutama sellainen, jonka mielestä esitys oli outo, eikä siitä oikein osannut nauttia. Siitä huolimatta hekin oletettavasti olivat saaneet esityksestä jotain.

Vapaaehtoinen yleisö on hyvä tae esityksen onnistumiselle, mutta useimmiten nuorten kohdalla esitys on osa koulupäivää tai muuta toimintaa, jonne nuoret tulevat enemmän tai vähemmän ulkoa ohjatusti. Esitys on nuorelle tyydyttävä, jos hän tulee kuulluksi ja hänen tarinansa tehdään kunnioittaen näyttämölle. Kunnioitus nuorille ilmenee mm. siinä, että näyttelijät laittavat itsensä näyttämöllä likoon. Yleisö aistii esityksessä, että

esiintyjät että he tekevät parhaansa ja että he tekevät sen juuri heille, heidän tarinoitaan kunnioittaen.

Esiintyminen nuorille on suuri haaste. Varsinkin kun mennään esiintymään esim. koululuokalle, vastaanotto voi olla monenlainen. Nuoret ovat yleisöryhmä, jotka eivät hyväksy kaikkea varauksetta. Heille täytyy esitysprosessin aikana ”myydä tarinateatteri” ja saada heidät vakuuttuneeksi siitä, että tässä toiminnassa on mieltä ja he hyötyvät siitä, vaikkapa vain sillä tavalla, että heillä on hauskaa ja esityksestä jää hyvä mieli.

Ennakkoon sovittavat ja varmistettavat asiat

Esitysprosessiin kuuluu myös se, mitä tapahtuu ennen ja jälkeen esityksen. Siksi seuraavassa kerrotut ennakkotoimet, sopimukset ja puitteiden valinnat ovat tärkeitä esityksen onnistumiseksi.

Sopimukset tilaajan kanssa

Ennen esitystä on syytä tilaajan kanssa tehdä selväksi tietyt asiat, jotta esityksen olisi mahdollista onnistua. Tilaajan kanssa on sovittava esityksen aika ja paikka ja esityksen hinta, teema, tavoitteet ja kokonaisuus. Tilaaja on usein tilaamassa tarinateatteriesitystä ensimmäistä kertaa. Tällöin on varauduttava markkinoimaan esitystä, mitä se on, miten toimii ja miksi sellainen kannattaa tilata. Tilaajaa kuunnellessa on myös tärkeää, ettei heti sano esitykselle kyllä, vaan tutkii, sopiiko tarinateatteri suunnitellulle ryhmälle tai onko esim. tilaajan ehdottama teema nuorille sopiva ja onko puitteet esitykselle sellaiset, että ne edistävät esityksen onnistumista

Aika

Nuorten kanssa kannattaa valita ajankohta, jolloin he ovat suhteellisen virkeitä - mielellään ei päivän ensimmäinen (on aikaa asennoitua esitykseen ja myöhästymiset esityksestä epätodennäköisempiä) eikä viimeinen tunti (jolloin nuoret odottavat poispääsyä ja ovat huonosti läsnä, kun ajatukset ovat jo muualla).

Tila

On tärkeä varmistaa, että se esitystila on sopivan kokoinen. On hyvä, jos se on mahdollista nähdä etukäteen. Tila ei saa olla liian pieni, näyttämön/esityspaikan ja yleisön välillä on oltava tilaa. Luokkahuone, josta laitetaan pöydät pois ja jätetään tuolit yleisölle, oli oikein sopiva 30 hengelle. Esitystila ei myöskään saa olla liian iso, yleisö ei saa olla liian kaukana esiintyjistä, tila täytyy olla rajattu (muuten nuoret valuvat tilassa minne haluavat) ja yleisöllä mieluiten tuolit (lattialla istuminen mahdollista valumista ja istumista/makaamista miten päin tahansa). Esim. urheiluhalli tai koulun jumppasali todettiin projektissa huonoiksi esiintymistiloiksi.

Yleisön koko

Yleisön koko on tärkeä. Pienellekin yleisölle voi esiintyä, mutta mitä suurempi yleisö on, sitä vaativammaksi esiintyminen tulee. Tarinateatterin intensiteetti häviää, jos yleisö on liian suuri, ohjaajan ja näyttelijöiden täytyy pystyä olemaan kontaktissa kauimmaisinkin katsojan kanssa. Jos yleisöä on enemmän, silloin tila tulee tärkeäksi elementiksi. Sopivan kokoinen auditorio

mahdollistaa kontaktin ylläpitämisen vähän isommankin yleisön kanssa, mutta jos tila on huono ja vaikeuttaa esiintyjin kontaktia yleisöön, esitys ei pysty saavuttamaan tarinateatterin tavoitteita ja siitä pahimmillaan tulee kaikille kärsimys. Myös esiintyjien lämmitely- ja pukutilan tarve on hyvä sopia ennen esitystä.

Tavoitteet

Esitystä tilatessa on syytä selvittää tilaajan tavoitteet esitykselle, - miksi hän haluaa esityksen juuri tälle kohderyhmälle. Tavoitteiden on oltava kohderyhmän (yleisön) puolella. Nuorille on annettava kunnioittavassa hengessä mahdollisuus keskustella tarinateatterin keinoin esityksen teemaan liittyvistä ajatuksista ja kokemuksista ilman, että tilaajalla olisi vaatimus tai edes toive siitä, että nämä nuoret ajattelisivat tai toimisivat esityksen jälkeen odotetulla tavalla saatikka, että ongelmat olisivat nyt ratkaistu. Tarinateatteri ei ole manipulaatiota, se on uudenlaista keskustelukulttuuria, joka lisää kunnioitusta ja ymmärrystä ihmisten välille. Tilaajalle on kerrottava tarinateatterin mahdollisuudet ja rajat. Tavoitteet on syytä tarkentaa realistisiksi, ettei tarinateatteriryhmä saa osakseen sellaista muutostehtävää, mihin se ei annetuissa puitteissa pysty. Tarinateatteri ei voi yksin tuoda ratkaisua ongelmiin, mutta se voi auttaa näkemään ongelmakohtia, antaa nuorille mahdollisuuden kertoa kokemuksiaan, antaa selityksiä, ehdotuksia, määrittellä suhdettaan käsiteltävään asiaan, tutkia erilaisia näkökulmia ja oppia ymmärtämään toisten näkökulmia.

Teema

Tarinakattila-projektin puitteissa tarjolla oli valmiita teemoja (Elämän valinnat, esitykset nivelvaiheessa oleville oppilaille menneistä kouluvuosista ja tulevaisuuden ajatuksista) ja sitten tilaajilla oli toivomuksia omista teemoista (Hyvät tavat, tarinateatteri osana opetuksen syventämistä esim. biologiassa, esitys lintsaaville tytöille jne.). Nuorille teema on syytä harkita tarkasti. Mikä on teema, joka inspiroi nuorta ja sen käsitteleminen auttaa heitä. Tilauksen vastaanottajan on osattava arvioida, että jos teema tulee tilaajalta (aikuisilta), siihen löytyy esityksen aikana myös sellaisia näkökulmia, jotka ovat nuorten puolella eli auttavat oikeasti heitä käsittelemään teemaa tavalla heille hyödyllisellä tavalla.

Kokonaisuus

Esitystilausta vastaanotettaessa on myös kuunneltava, onko toivottu teema sellainen, että esitys olisi sidottava osaksi joitain yhteisön muita tukitoimia. Onko tarpeen tavata ryhmää etukäteen ja jälkikäteen esitystä. Ketkä heitä tapaavat ja mitä he ryhmän kanssa tekevät? Olisiko hyvä, että ryhmälle esiinnyttäisiin useampia kertoja? Varsinkin hankalimmissa teemaesityksissä, esim. poissaolot, tappeleminen koulussa, on tarpeen tarkistaa yhteisön toimet ennen ja jälkeen esityksen.

Palaute

Antaako tilaaja tai yleisö palautetta. Jos palautetta haluaa, on parasta kerätä se heti esityksen jälkeen. Kokemus on osoittanut, että palaute harvoin löytää perille jälkikäteen. Palaute on hyvä ottaa valmiille lomakkeelle, jossa on 3-5 selkeää, yksinkertaista kysymystä, joihin on helppo vastata. On mietittävä,

mitä haluaa kysyä yleisöltä, mitä tilaajalta. Kysymysten selkeys helpottaa vastaamista ja prosessointimateriaalin saamista. Samoin on syytä sopia, että jos tilaajalla on esityksestä jälkeenpäin jotain kysyttävää, kehen voi ottaa yhteyttä.

Nuoren on tiedettävä mihin on tulossa

Jotta esitys toteutuisi nuoren kannalta positiivisena kokemuksena, keskeinen asia on luoda turvallisuutta ja luottamusta ohjaajaan, esiintyjiin ja yleisöön. Koska nuoruus on aikaa, jolloin yksi iso pelko on kasvojen menettämisessä, turvallisuus-kysymys on syytä varmistaa esityksen lisäksi ennen ja jälkeen esityksen. Tarinakattila-projektissa todettiin oleelliseksi esityksen onnistumisen kannalta se, että nuoret tiesivät ennen esitystä, mihin olivat kohta. Siksi esityksestä sovittaessa tilaajan kanssa on keskusteltava ehdottomasti myös siitä, miten he valmistavat yleisöä esitykseen ja/tai miten tarinateatteriesityksen tuottaja tekee sen.

Ennakointia tehtiin Tarinakattila-projektissa kolmella tavalla:

Tapa 1.

Ennen esitystä varattiin 10 min, jonka aikana ohjaaja esitteli itsensä, projektin, kertoi, mitä tarinateatteri on, miten se toimii tässä esityksessä, miksi juuri tälle ryhmälle on tarinateatteriesitys, mikä on teema, mitä yleisöltä odotetaan. Sen jälkeen ohjaaja esittelee näyttelijät, jotka aloittavat esityksensä alkutarinoilla (jossa esiintyjät kertovat esitykseen liittyvästä teemasta oman kokemuksensa).

Tapa 2.

Yleisö tavataan ennen esitystä edellisen oppitunnin aikana muussa kuin esitystilassa. Ohjaaja kertoo samat asiat kuin edellä, mutta haastattelee tulevaa yleisöä jo vähän enemmän aiheesta. Merkittävä huomio tässä esittelytavassa on, että eri nuoret saattoivat kertoa ajatuksiaan tällaisessa esittelytilanteessa kuin itse esityksissä. Ohjaaja saa siten informaatiota aiheesta jo ennen esitystä ja voi hienotunteisesti palata siihen esityksen kuluessa.

Tapa 3.

Ryhmä tavataan esim. viikkoa ennen esitystä, jolloin kerrotaan samat asiat kuin edellä ja sen lisäksi nuoria pyydetään jo valmiiksi kirjoittamaan aiheita, joista he haluaisivat nähdä näyttämöllä tarinoita. Esim. eräällä 6. luokalla oli teema yläasteelle siirtyminen ja muistot menneistä kouluvuosilta. Ohjaaja sai paljon informaatiota lukemalla nuorten merkittäviä hetkiä kouluvuosien varrelta. Itse esityksessä ohjaaja saattoi palata kirjoituksiin ilman, että aihe kohdistuu kehenkään kertojana, varsinkin, jos aihe on ollut useamman oppilaan paperissa. Lapset saattavat myös kirjoittaa rohkeammin vaikeistakin aiheista kuin että kertoisivat siitä spontaanisti esityksessä. Esityksessä ohjaaja voi myös haastatella useamman oppilaan kokemuksia ja muistikuvia aiheesta, tällöin tarinasta syntyy kollektiivisesta muistista eikä yksilöidy kehenkään.

Sopimukset

Nuorten kanssa voidaan myös ennen esitystä tehdä turvallisuutta luovia sopimuksia, vaikka niiden noudattamista kukaan ei voikaan valvoa.

Sopimukset ovat hyvin esityskohtaisia. Sovittavia asioita voi olla esim. että se,

mitä on kerrottu ja nähty esityksessä, sitä ei kerrota ulkopuolisille, kukaan ei jälkeensä kiusaa toista siitä, mitä on esityksessä sanonut, kukaan ei lähde pois kesken esitystä, jos haluaa jutella esityksen jälkeen jonkun kanssa, kuka se henkilö on jne.

Hinta

Etukäteen on tilaajan sovittava, paljonko esitys maksaa. Maksetaanko matkat, tarjotaanko ryhmälle paikanpäällä ruokaa, kahvit, tms., miten laskutus hoidetaan.

Muita esityksen onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä

Alla olevien tekijöiden huomioiminen vaikutti myös esitysten onnistumiseen.

Kontakti ja kohtaaminen ohjaajan kanssa auttavat esityksen onnistumista

Kaikissa Tarinakattilan esityksissä ohjaaja pyrki kätelemään nuoret ennen esitystä. Kättely oli ele, jossa ohjaaja ilmaisi käteltävälle kunnioitusta ja samanarvoisuutta kätelemässä ja katsomalla käteltävää silmiin. Se nosti nuoren statusta, hänet vastaanotettiin kuin aikuinen, samanvertainen ihminen. Kättely vähensi tästä syystä häiriökäyttäytymistä, sillä hän oli luonut kätellessään ja silmiin katsoessaan ohjaajaan suhteen. Jo kätelemisen ja silmiin katsominen on pieni kohtaaminen, joka synnytti kontaktin ohjaajan ja nuoren välille. Kun on ollut kontaktissa, kynnys häiriköidä on korkeampi. Useasti ohjaaja pyysi nuoria kertomaan myös nimensä kättelytilanteessa. Vaikkei niitä muistaisikaan kerta kuulemalla, jo se, että nuori sanoo nimensä ohjaajalle, tuo hänet kontaktiin ohjaajan kanssa. Nuorelle se on myös viesti siitä, että ohjaaja on kiinnostunut hänestä yksilönä.

Tilaaja saa tärkeää informaatiota ennakkotapaamisissa ja esityksissä

On erittäin suotavaa, että esityksissä on joku tilaajan edustaja. Kouluissa se on ollut koulukuraattori, luokanvalvoja tai rehtori, joskus useampi riippuen ryhmän koosta. Ensinnäkin oppilaille tulee tunne, että tämä on vakavasti otettavaa toimintaa ja aikuiset ovat kiinnostuneita heistä. Nuorille tehdään selväksi, kuka aikuinen heidän oppilaitoksestaan on paikalla ja miksi. Esitystilanteessa aikuiset ovat tasavertaisia nuorten kanssa, joten heilläkin on mahdollisuus kertoa ja nähdä tarinaansa näyttämöllä. Tämä mahdollisuus on tärkeä tehdä myös heille tiettäväksi. Mitä vaikeammasta ryhmästä on kysymys, taustayhteisön aikuisen läsnäolosta on välttämätön. Esim. lastensuojelunuorille esiinnyttäessä ohjaajan tai useamman on oltava paikalla. Se luo nuoriin turvallisuutta ja lisää luottamusta esitykseen, jos aikuiset osoittavat asian tärkeyden olemalla paikalla.

Taustayhteisön aikuiselle suurin hyöty läsnäolosta on se, että hän lähes aina saa ryhmästä jotain sellaista tietoa, mikä ei ole tullut missään muussa tilanteessa ilmi. Esim. yhden 9. luokan ennakkotapaamisessa tuntia ennen esitystä kävi ilmi, että tämä luokka on esityksessä ensimmäistä kertaa kokonaisuudessaan paikalla sitten 7. luokan. Luokka oli aikoinaan järjestyshäiriösyistä jaettu siten, että se opiskeli ryhminä muiden luokkien kanssa. Koulukuraattori sai tietää asiasta tässä tilaisuudessa. Toisessa

esityksessä, jossa puhuttiin valinnoista, yksi tyttö kertoi, että hän koki valinneensa väärin tullessaan tähän kouluun. Luokanvalvoja kuuli tästä ensimmäisen kerran. Tunnollisesta oppilaasta asia ei ollut tullut millään tavalla ilmi. On siis tärkeää, että nuori ei tule esityksessä kuulluksi pelkästään tarinateatteriryhmän taholta, vaan myös taustayhteisön edustajien taholta, koska heillä on mahdollisuus jatkaa kyseisten asioiden käsittelyä nuoren kanssa ja tehdä tarvittaessa muutoksia olemassa oleviin käytäntöihin.

Esiintyjät

Tarinakattila-projektissa esiintyjät olivat nuoria aikuisia ja siten yleisön oli helppo samaistua heihin. Heidän esimerkkinsä nuorille siitä, miten he olivat näkyvillä, aluksi tyhjinä kuunnellen heidän tarinoitansa ja sitten heittäytyen yhteistyössä tekemään kerrottua näyttämölle, oli myös merkittävää. Esiintyjät eivät pelänneet kasvojensa menettämistä, vaan antoivat nuorille mallin siitä, miten itsensä voi laittaa likoon eikä miettiä, mitä muut ajattelevat.

Alkutarinat (esiintyjien henkilökohtaiset tarinat, joilla he liittyvät teemaan ja yleisöön) osoittautuivat tärkeiksi ensiaskeleiksi luottamuksen syntymisen kannalta. Ne olivat yleisölle ensimmäinen vakuutus siitä, että esiintyjät olivat heidän puolellaan. Yleensä Tarinakattilan esiintyjät kertoivat itsestään yleisön ikäisinä ja se lisäsi yleisön kiinnostusta ja luottamusta esitykseen. Alkutarinat olivat yleisölle esityksessä ensimmäinen kokemus siitä, kuinka esiintyjät laittavat itsensä likoon yleisön edessä kertomalla palasen omaa tarinaansa.

Yleisön reaktioita seuratessa esityksen aikana alussa näkyi hämmästyks ja jopa häpeä näyttelijöiden puolesta siitä, miten he antautuivat tekemään tarinoita näyttämölle. Esityksen lopussa taasen ilmeistä (ja palautteista) näkyi iso kunnioitus ja ihailu esiintyjä kohtaan ja ilo siitä, miten heidän (nuorten) tarinat tehtiin näyttämölle.

Hauskuus esityksissä

Myös hauskuus oli tärkeä elementti nuorille esiinnyttäessä. Se tuli esille erittäin monissa palautteissa. Tarinateatterissahan ei yritetä tehdä hauskaa eikä varsinkaan vääntää tarinoita koomiseksi niiden kunnioittamisen hinnalla. Hauskuutta syntyi siitä, millä tavalla näyttelijät laittoivat itsensä likoon tai miten he toivat jonkun hauskan näkökulman esille tarinassa. Esim. eräässä esityksessä kerrottiin tarina, jossa luokka on leirikoulussa metsäretkellä, ja maistoi muurahaisen "pissaa" työntämällä kepin muurahaispesään. Esityksessä siitä tuli erityisen hauska, kun yksi näyttelijöistä ryhtyi antaumuksella esittämään kiukkuista muurahaista. Tällainen esiintyjien oivaltavuus toimi erittäin hyvin nuorten kanssa. Kun se hauskuus oli vielä jotain heidän elämäänsä kuuluvaa, jota he saivat muiden esittämänä katsoa, toi se hauskuuteen myös oman lisäarvonsa. Tämän kaltainen hauskuus oli myös siitä positiivinen kokemus nuorille, että he olivat tarinan kautta osallisia siihen. Se ei ollut pilkallista ilonpitoa, jossa kohteena olisi ollut joku heistä. Tarinateatteriesitys hauskoine hetkineen oli heille yhteinen hauska kokemus.

Kertojan tuolin käyttö

Tarinateatterin rituaaliin kuuluu kertojan tuoli. Näyttämön ja yleisö välissä on kaksi tuolia, joihin toiseen ohjaaja kutsuu tarinateatteriesityksen kuluessa

jonkun kertomaan vähän pitemmän tarinan tai kokemuksen elämästään ja toiseen hän istuu haastattelemaan kertojaa. Sitä käytetään yleensä kaikissa tarinateatteriesityksissä. Tarinakattila-projektissa kertojan tuolin käyttämisestä luovuttiin. Tämä rituaali toimii parhaiten esityksissä, johon yleisö on tullut vapaaehtoisesti. He joko tietävät entuudestaan, että kertojan tuolille voi tulla kertomaan tarinansa tai esityksen kuluessa he oppivat sen. Silti sinne meneminen on aina isomman tai pienemmän kynnyksen ylittämistä. Tarinakattila-projekti luopui pääosin kertojan tuolin käyttämisestä syystä, että kynnys sinne tulemiseen oli nuorille ja monesti myös aikuisille varsin korkea. Varsinkin kun Tarinakattilan esityksissä nuoret olivat harvemmin siellä vapaaehtoisesti – he olivat tulleet, koska heidän luokalleen oli tällainen esitys järjestetty. Pitemmätkin tarinat kerrottiin yleisön joukosta. Näissä esityksissä kertojan tuolille tuleminen osoittautui liian pitkäksi matkaksi jo senkin takia, että sinne tuleva nuori tuli isolla tavalla näkyväksi, ja tarina myös tuli korostetummaksi. Nyt yleisön joukosta kerrottuna se oli enemmän yhteisön tarinaa kuin yksilön tarinaa.

Kysymykset

Tarinateatterissa ohjaajalla on kahdenlaista tapaa kysyä yleisöltä. Yleisempi tapa on kysyä avoimia kysymyksiä, joihin voi kuka tahansa vastata. Yleensä esityksen alussa, ennen kuin on menty pitempiin tarinoihin ja pyydetty kertojaa kertomaan tarinaansa kertojan tuolissa, ihmiset sanovat vastauksensa kysymyksiin yleisön joukosta tai viittaavat halutessaan puheenvuoron. Toinen tapa on esittää kysymys ensin yleisesti ja ellei vastausta ala tulla, osoittaa kysymys suoraan jollekulle yleisössä. Esim. mitä sinä tästä ajattelet tai miltä sinusta on tuntunut kun sinä olet myöhästynyt koulusta. Parhaimmillaan ohjaaja käyttää tässä intuitiotaan siitä, kuka ehkä haluaisi vastata, muttei kehtaa sitä jostain syystä ilmaista. Ohjaaja voi myös kysyä, haluatko sinä vastata, johon kysymykseen sisältyy vielä mahdollisuus kieltäytyä, mutta jos kovin moni kieltäytyy vastaamasta tai sanoo en tiedä, tekee se kaikkien olon tukalaksi, koska esitys ei etene. Joskus tilanne on saatu liikkeelle, kun näyttämölle on tehty myös nämä vastaukset (en halua sanoa, tai en tiedä), josta yleisö saa kokemuksen, että myös nämä vastaukset ovat hyväksyttäviä ja esiintyjät ymmärtävät myös nämä kokemukset.

Koska nuorten esityksissä kynnys vastaamiseen nuorten keskuudessa oli välillä iso, projektissa ohjaaja käytti usein jälkimmäistä tapaa. Hän esitti kysymyksen ensin yleisesti ja jos vapaaehtoisia vastaajia ei löytynyt, hän varovasti lähti kysymään suoraan yleisöltä. Jos vastaaja tuntui vastauksessaan aralta, ohjaaja saattoi kysyä samaa asiaa useammalta ennen kuin se tehtiin näyttämölle (tarinateatterissa esitetään yleensä jokaisen kertoma kokemus vuorollaan näyttämölle). Näin näyttämölle saatiin yksilön kokemuksen sijasta useamman yhteinen kokemus eli kukaan kertoja ei noussut yksittäisenä esille.

Se mitä kysytään, ja miten kysytään, on erittäin tärkeää. Ohjaajan on syytä kysyä yksinkertaisia, yhden lauseen mittaisia, selkeitä kysymyksiä. Kysymyksiä voi miettiä ennen esitystä jo valmiiksi. Kysymykset, jotka esitetään suoraan jollekin yleisöstä, täytyy olla helppoja ja yksinkertaisia, joihin ei sisälly kovin yksilöllisiä henkilökohtaisia kokemuksia. Enemmän

sellaisia, joihin kuka tahansa voisi vastata lähes saman lailla. Esim. oli vaikea herätä kouluun, nolottaa myöhästyä, vähän jännittää siirtyä yläkouluun. Näihin samoihin kysymyksiin voi saada pieniä, mutta oppilaille silti suuria variaatioita kysymällä samaa kysymystä useammalta oppilaalta esim. yläkouluun meno ei jännitä, kun siellä on sisaruksia jne. Haasteena ohjaajalle nuorten esityksissä on, miten kysymyksillään lisätä nuoren omaa pohdintaa ja rohkaista sanomaan ääneen ajatuksiaan. Usein auttaa se, että laittaa nuoria pareittain tai ryhmässä miettimään esityksen aikana teemaan liittyviä kysymyksiä. Myös ennakkoon paperilla saadut ajatukset ja tarinat auttavat viemään teemaa eteenpäin, ja useampi nuori voi tarkentaa ja kertoa ohjaajalle, esim. luokkaretkellä tapahtui.

Sovelluksia ja vinkkejä

Tarinakattila-projektissa toteutettiin myös onnistuneita esityssovelluksia.

Esitys osana oppiaineen käsittelyä

Tarinateatteria käytettiin osana yläkoulun psykologian ja filosofian opetusta, jolloin teemat nousivat opetuksen aiheesta. Käsiteltävä oppiaine syveni ja oppilaat toivat siihen myös henkilökohtaisen aspektin eri tavalla kuin tavallisella tunnilla. Oppilaat osallistuivat tällaisella "tarinateatteritunnilla" enemmän kuin normaalitunnilla.

Esitys osana tutustumis- ja ryhmäytymistyöskentelyä

Tarinateatteria käytettiin osana ryhmäytymistä ja tutustumista. Maahanmuuttajaluokkien ja suomalaisten tukioppilaiden yhteisessä esityksessä tutustuttiin maihin, joista mamu-nuoret tulivat ja jossain vaiheessa ryhmä teki yhteisiä ryhmäytymisharjoituksia, jonka jälkeen esitystä taas jatkettiin. Tarinateatteri toimi tässä kontekstissa erittäin hyvin ja nuoret olivat tyytyväisiä siitä, että olivat tutustuneet toisiinsa.

Esitys osana positiivista palautetta esim. kurssin päättyessä

Tarinateatteria käytettiin osana pienen ryhmän vuoden kestäneen työskentelyn päätöstä, jossa he saivat palautetta toisiltaan ja ohjaajilta tilanteista, joissa kukin oli toisten mielestä ylittänyt itsensä tai tehnyt muuten merkittävän kehitysaskeleen kurssin aikana. Nuoret tykkäsivät nähdä erityisesti näitä ohjaajien kertomia tarinoita. He saivat kertoa myös oman kokemuksensa tapahtuneesta.

Täsmäesitykset

Tarinakattila-projektilta tilattiin täsmäesityksiä, eli koulusta koottiin nuoria, joita jokin yhteinen asia yhdistää, samaan esitykseen, esim, paljon poissaolevat tytöt, tappelevat pojat. Kokemukset näistä olivat vaihtelevia. Tällaiset esitykset on syytä suunnitella tarkasti. Niiden onnistumiseen vaikutti oleellisesti se, että oli varmistettu, että kaikki tietävät, miksi tulevat tähän esitykseen ja että tilaajan kanssa oli suunniteltu jälkitoimet ja se, kuka ne tekee ja miten. Tällaisten täsmäesitysten haaste on siinä, että kun ongelma, esim. välien selvittely tappelemalla nostetaan näin näkyvästi esiin, saattaa se hetkeksi lisätä asiaa, - se ikään kuin nousee entistä voimakkaampana ja selvempänä näkyville, ja yhteisön on varauduttava aktiivisemmin käsittelemään asiaa esityksen jälkeen. Toisaalta taas on kokemuksia, että tarinateatterin avulla

keskusteleminen esim. poissaoloista oli tilaisuus, jonka nuoret kokivat tarpeeksi selkeänä ja ennen kaikkea positiivisena puuttumisena ongelmaan.

Täsmäesitysten vaikutukset voivat siis olla aiheesta ja kohderyhmästä riippuen yllättäviä, ja tähän on varauduttava esitystä suunniteltaessa. Mitä vaikeammasta asiasta on kyse, sitä tarkemmin etukäteis- ja jälkitoimet on ajateltava. Ohjaaja voi esim. työskennellä ryhmän kanssa muutaman tunnin ennen esitystä eli esitys laajennetaan teematyöskentelyksi, jolloin aiheen kanssa on aikaa edetä hitaammin. Tällaiseen teematyöskentelyyn kuuluu myös se, että ohjaaja jatkaa ryhmän kanssa hetken vielä esityksen jälkeen. Tällaisten työskentelyjen jälkeen olisi hyvä kerätä kirjallinen palaute. Siinä nuoret voivat sanoa, mitä ajattelevat, - kaikki eivät uskalla sanoa välttämättä sanoa ajatuksiaan ääneen. Palautteen myötä ohjaaja myös saa viitteitä siitä, millaisia tuloksia työskentely on tuottanut. On myös harkittava, onko työskentely kertaluonteinen vai kannattaisiko ryhmän kanssa työskennellä useampia kertoja.

Täsmäesityksissä ei tarkoituksena tarvitse olla se, että asiat jotenkin ratkaistaisiin. Tärkeintä on, että ohjaaja antaa mahdollisuuden yleisölle kertoa tuntemuksiaan, mielipiteitään, kokemuksiaan ja tutkia asiaa mahdollisimman monesta näkökulmasta käsin. Tämä on tehtävä tiettäväksi myös tilaajalle, ettei synny liian suuria odotuksia. Jo se on nuorelle tärkeää, että saa sanoa ajatuksensa ja joku ottaa sen vakavasti. Palautteista kävi ilmi, että toisten ajatusten kuuleminen voi myös muuttaa omia ennakoasenteita tai – käsityksiä. Tärkeätä ohjaajan on myös antaa hyväksyntänsä jokaiselle kertojalle. Kaikkien näkemykset ja kokemukset asiasta ovat samanarvoisia. Tarinateatteri on kaikkien puolella.

Kollektiiviset tarinat

Tarinateatterissa tehdään yleensä kerrallaan yhden ihmisen tuntemus, ajatus tai kokemus näyttämölle. Ja kertoja kertoo aina pelkästään oman kokemuksensa. Varsinkin suuren yleisön edessä nuorelle voi olla tiukka paikka avata suunsa. Eräässä puitteiltaan hankalassa esityksessä (liian iso tila, liian paljon yleisöä) yläkoulun nuorille käytettiin menestyksekkäästi kollektiivisia tarinoita. Näillä tässä yhteydessä tarkoitan tarinoita, joissa kerrotaan useamman ihmisen kokemus tai käsitys asiasta. Tässä nimenomaisessa esityksessä nuoret ryhmissä miettivät vastauksia ohjaajan kysymyksiin ja ryhmäkeskustelun pohjalta he nostivat esille yhden tai kaksi asiaa. Yksi ryhmäläisistä kertoi asian, eikä hän välttämättä ollut se, joka oli asian alun perin sanonut. Tässä esityksessä tämä vaihtoehto toimi hyvin, se sai nuoret keskittymään asiaan sen sijaan, että he vaivautuneina ohjaajan kysymyksistä yrittivät häiriköidä, olla välinpitämättömiä tai harjoittaa muuta sellaista toimintaa, joka ”päästäisi heidät pälkähästä” eli kuuntelemasta ohjaajan kysymyksiä.

Etäännytetyt tarinat

Jos tema on vaikea, on nuorten vaikea kertoa niistä henkilökohtaisia tarinoita. Nuoret kuitenkin haluaisivat tavalla tai toisella käsitellä niitä. Vaikeitten aiheiden kohdalla voi näyttämölle tehdä keksittyjä tarinoita aiheesta, joita nuoret miettivät esim. ryhmissä. Sitten tarina tehdään kuten

oikea tarina tarinateatterissa. Sen jälkeen nuoria voi pyytää menemään tarinan henkilöiden rooliin ja kertoa sieltä tuntemuksia, joita katsotaan lyhyinä tekniikkoina. Lopuksi nuoret saavat kertoa itsensä ”ulkopuolisina tarkkailijoina” ajatuksiaan ja tuntemuksiaan tehdystä tarinasta ja tästä ilmiötä yleensä.

9.4. Esitykset aikuisille

Se, mitä on kerrottu edellä esityksistä nuorille, pätee suurelta osin myös aikuisiin. Jos ryhmä on toisilleen tuttu, kertojan tuoli voidaan ottaa käyttöön. Mutta toisilleen oudommassa ryhmässä, jotka osallistujat ovat ensi kertaa tarinateatteriyhteisössä, myös aikuiset arastelevat ääneen kertomista ja kynnyks kohoaa, jos täytyisi tulla kertomaan se erikseen nimetyille tuolille. Suomalaisittain huutelu nimettömänä jostain penkkirivistä on helpoin tapa kertoa jotain. Jos saa sanoa anonyyminä, on se helpompaa. Ohjaajan on syytä kuunnella yleisöä, onko viisasta suoda tämä anonymiteetti vai ottaa rohkeammin yksilöä esille (kysyä etunimi, pyytää kertojan tuolille). Jos yleisö selkeästi tietää mihin on tulossa, silloin kertojan tuolia on hyvä käyttää. Sen käyttö on kuitenkin keskeinen osa perinteistä tarinateatteria.

Joissain esityksissä, joissa vanhemmat kertoivat esim. suhteestaan lapseen, jälkeenpäin tuli palautetta, että toivottavasti muut vanhemmat eivät kerro omille lapsilleen, mitä toinen oli omasta lapsestaan kertonut. Nuoret ovat herkkiä siitä, mitä heistä vanhemmat puhuvat, joten tämän vanhemman toiveen olisi voinut huomioida ennen esitystä ”sopimalla säännöistä” ennen esitystä, esim. että täällä kerrottuja tarinoita ja asioita ei kerrota muille eikä varsinkaan lapsille.

9.5. Kehittämishaasteita

Seuraavassa niitä kehittämishaasteita, mihin Tarinakattila-projektin puitteissa ei ennätetty, mutta joita toivottavasti viedään suomalaisessa tarinateatterikentässä eteenpäin.

Esityssarja samalla kohderyhmälle

Tarinateatteriesitykset voisivat parhaimmillaan olla osa jonkun ryhmän elämää ja keskustelukulttuuria, esim. että tarinateatteriryhmä kävisi esiintymässä ryhmälle kerran kuussa. Tällöin ryhmä voisi hyödyntää paremmin tarinateatterin tarjoamia mahdollisuuksia. Ryhmä oppisi tarinateatterin rituaalin, eli sen, miten esitys etenee, koska kerrotaan lyhyempiä ja koska pitempiä tarinoita. Esiintyjistä tulisi tuttuja, joita odotetaan. Ryhmä uskaltautuisi jakamaan rohkeammin tarinoitaan ja kuulijat saisivat runsaasti kuulluksi tulemisen kokemuksia. Yleisöstä lähes aina löytyy niitä, joilla on vastaavanlaisia kokemuksia kuin kertojalla. Syntyy ”samassa veneessä” – ollaan kokemus, ja luulo siitä, että olen yksin ongelmieni kanssa tässä maailmassa, hälvenee. Toisaalta myös ihan erilaisen kokemuksen kuuleminen on tarinateatterin rituaalin sisällä empatiaa lisäävä elementti. Toistuvissa esityksissä myös ryhmän hitaammat kertojat ennättäisivät mukaan, - he, jotka haluaisivat rauhassa katsoa useampia esityksiä, ennen kuin uskaltautuisivat kertomaan omia tarinoitaan.

Vaikeat ja ”isot” aiheet etäännytettyinä tarinoina

Tällainen toistuva esityssarja voisi ottaa huomioon enemmän nuorten ehdottamia omia aiheita. Koska kävi ilmi, että ne esim. tämän projektin puitteissa nuoret tarjosivat esitysten teemoiksi aika isojakin aiheita, niitä voisi käsitellä tarinateatterin keinoin pienissä erissä käyttäen etäännytettyjä tarinoita henkilökohtaisten tarinoiden ohella.

Toistuva esityssarjan voisi ideoida yhdessä tilaajan esim. koulun kanssa. Se voisi olla vapaaehtoista toimintaa koulun jälkeen koulun tiloissa. Mahdolliset tukitoimet ja nuorille yksinkertaiset kanavat tukitoimiin on syytä pohtia etukäteen, jos on oletettavaa, että esityksen teema herättää pohdintoja ja kysymyksiä, joista nuori haluaisi keskustella jonkun aikuisen kanssa. Esim. palautelapussa voisi olla kolme kohtaa: palautetta esityksestä, seuraavien esitysten teemaehdotuksia, yhteydenotto pyyntö luokanvalvojalle/rehtorille/koulukuraattorille/treveydenhoitajalle/opolle.

Tutkimus tarinateatterin käytöstä, sen vaikutuksista ja mahdollisuuksista

Mielenkiintoista olisi myös tutkia syvemmin muutosta, miten tällainen pitempi tarinateatterijakso vaikuttaa yhteisöön. Miten ryhmä ryhtyy keskustelemaan, miten se vaikuttaa arkipäiviin, nuorten valintoihin. Tarinakattila-projektista ja tarinateatterin käytöstä nuorten kanssa olisi voinut löytyä mielenkiintoisia tutkimusnäkökulmia sosiaalityön, sosiaalipsykologian ja sosiologian alalta.

10. Lopuksi

Projektin päättyessä voidaan todeta, että se antoi tärkeää tietoa ja auttoi kehittämään tarinateatteria käyttökelpoiseksi menetelmäksi nuorten kanssa työskentelyssä. Se on loistava menetelmä mahdollistamaan nuorten ja nuorten ryhmien kuulemista heidän tunnoissaan, ajatuksissaan ja kokemuksissaan. Se antaa tietoa myös nuorten ryhmien kanssa työskenteleville aikuisille ja on käyttökelpoinen menetelmä vapaaehtoisesti kootuissa nuorten ryhmissä.

Tarinateatteri ei yksittäisenä tapahtuma poista syrjäytymistä tai edes sen uhkaa. Miksi sen käyttö nuorten kanssa on kuitenkin suotavaa? Tarinateatteri osana keskustelu – ja kokemustenvaihtokulttuuria tuo yhteisöön keskinäisen kunnioittamisen hengen toinen toistaan kohtaan. Tarinateatteriesityksessä pysähdytään jokaisen kerrotun kokemuksen äärelle, johon jokainen yleisöstä voi hiljaa mielessään omalta osaltaan liittyä. Kokemuksen tuttuuden voi jakaa ja ymmärrys toista kohtaan kasvaa, kun kuulee toisen tarinaa.

Tarinateatteria voisi kutsua menetelmänä eheyttäväksi vuorovaikukseksi. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja kuulluksi tulemisen kokemus luovat loistavaa perustaa sille, että syrjäytymisen vastainen työ voisi kantaa hedelmää.

Jotta tämän projektin innovaatiot siirtyisivät laajempaan käytäntöön, osin projektin puitteissa ja osin sen ohi on tarkoituksena tehdä vielä seuraavaa:

- Pirkanmaan Ihmissuhdetyö ry:n Tarinakattilan sivut päivitetään ja sieltä on mahdollisuus tulostaa loppuraportti

- Suomen tarinateatteriryhmien haastaminen esityssarjan järjestämiseen jollekin ryhmälle, mielellään nuorille
- syksyllä kahden koulutuspäivän järjestäminen niille henkilöille tai tarinateatteriryhmille, jotka jatkossa haluavat työskennellä nuorien kanssa tai osallistua Tarinakattila-projektin haasteeseen esityssarjan järjestämisestä
- tämän lisäksi projektin innoittamana on syntymässä Riitta Harilon ja Katariina Ylä-Rautio-Vaittisen kirjoittamana tarinateatterikirja, josta on tehty aiekustannussopimus Like-kustantamon kanssa. Kirjan voi olettaa aikaisintaan ilmestyvän keväällä 2007.

Jälkiviisaudella voisi vielä todeta, että puolipäiväinen työntekijä oli paikoin liian pieni resurssointi tälle projektille, kokopäiväisyys olisi mahdollistanut suuremman, syvällisemmän ja laajemman työpanoksen. Nyt ajankäytöllisistä syistä joutui tekemään joitain rajauksia esim. projektin tuotteiden markkinointiin ja tutkimustyön organisoimiseen.

” Kiitos paljon esityksestä! Oli oikein mukava seurata sitä ja mielestäni kaikkien ihmisten pitäisi saada olla mukana siinä . Kiitos vielä ja valoisaa kevättä!”
(esityspalautte, 6. luokan oppilas)